

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Zuzana Hrzalová

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Sociální patologie v subkulturách mládeže
Kontaktní práce v nízkoprahovém zařízení

Social pathology in youth subcultures
Contact work in a low - threshold facility

Student:

Zuzana Hrzalová DiS.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Jana Poláčková

Rok:

2012

Studijní obor:

Sociální pedagogika

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala paní Mgr. Janě Poláčkové za odborné vedení této bakalářské práce, za její cenné rady a čas, který mi věnovala. Velký dík patří i všem mým bývalým a současným kolegům a všem mladistvým, kteří mi byli pro tuto práci inspirací.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Sociální patologie v subkulturách mládeže, Kontaktní práce v nízkoprahovém zařízení napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne:

podpis.....

Anotace

Sociální patologie v subkulturách mládeže Kontaktní práce v nízkoprahovém zařízení

Bakalářská práce Sociální patologie v subkulturách mládeže, Kontaktní práce v nízkoprahovém zařízení, se v teoretické části zabývá sociální patologií, mládeží a dvěma vybranými subkulturami a možnou sociální patologií v nich. V praktické části se věnuje konkrétnímu nízkoprahovému zařízení a popisuje dva případy klientů, kteří byli vyznavači popisovaných subkultur.

Klíčová slova

Sociálně patologické jevy, mládež, riziková mládež, subkultura, EMO, tekno, drogy, syndrom záměrného sebepoškozování, nízkoprahové zařízení, klient.

Annotation

Social pathology in youth subcultures

Contact work in a low - threshold facility

The bachelor thesis “Social pathology in youth subcultures; contact work at a low-threshold facility” deals in its theoretical part with social pathology, youth, two selected subcultures and possible social pathology in them. The practical part of the thesis deals with a particular low-threshold facility and describes two cases of its clients who were followers of described subcultures.

Keywords

Social pathological phenomenon, youth, youth in risk, subculture, EMO, tekno, drugs, de-liberace self – harm, low - threshold facility, client.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Teoretická část.....	3
2. 1 Norma.....	3
2. 2 Sociálně patologické jevy.....	5
2. 2. 1. Přehled vybraných oblastí výskytu sociálně patologických jevů.....	6
2. 2. 2. Důsledky sociálně patologických jevů.....	7
2. 3 Mozek mladých.....	7
2. 3. 1 Změny mozku.....	7
2. 3. 2 Odměna.....	8
2. 4 Mládež a volný čas.....	9
2. 5. Příčiny delikventního chování mládeže.....	10
2. 5. 1 Vrstevnické skupiny.....	10
2. 5. 2 Riziková mládež.....	11
2. 6 Subkultury mládeže.....	12
2. 6. 2. EMO.....	13
2. 6. 3 Možná sociální patologie v tomto stylu.....	15
2. 7. Záměrné sebepoškozování.....	16
2. 7. 1 Genderové rozdíly v prevalenci záměrného sebepoškozování.....	18
2. 7. 2 Věk.....	18
2. 7. 3 Prevalence jevu záměrného sebepoškozování.....	19
2. 7. 4 Průběh aktu záměrného sebepoškozování.....	21
2. 8 Tekno, Freetekno.....	23
2. 9. 2 Typy a účinky ilegálních drog nejčastěji užívané na party.....	30
3. Praktická část.....	35
3. 1 Nízkoprahové zařízení.....	35
3. 1. 1 Vymezení zákonem.....	35
3. 1. 2 Vymezení Českou Asociací Streetwork (ČAS).....	36
3. 2 Principy nízkoprahovosti.....	37
3. 3 Kontaktní práce – outreach work.....	37
3. 3 Nízkoprahové zařízení Jahoda.....	38
3. 3. 1 Cíle JAHODY.....	38
3. 3. 2 Struktura zařízení.....	39

3. 3. 3 Klub Džagoda.....	40
3. 3. 4 Práce s klientem	42
3 . 4 Kazuistiky.....	45
4. Závěr.....	52
5. Přílohy	53
Zdroje	66

1. Úvod

Cílem mé práce je poukázat na možnou patologii ve dvou mnou vybraných mládežnických skupinách a přiblížit práci v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež.

„Příroda nesnáší mladé lidi stejně, jako víno nesnáší opilce“ (Aristoteles)

Toto téma jsem si vybrala, protože mne zajímá sociální patologie a zejména pak sociální patologie mládeže. Tento obor je velice široký a proto bych se ve své práci nechtěla zaměřovat na obecně známé formulace, ale přiblížit oblast dvou subkultur mládeže a možným patologickým jednáním v těchto skupinách, s kterými jsem se v rámci práce v nízkoprahovém zařízení setkala.

V dnešní době, mladý člověk bez stylu, téměř jakoby nebyl. Většina mladistvých se snaží zařadit do nějaké subkultury, ale jen některým z nich zůstává jejich přesvědčení až do dospělosti. Mladí lidé se často při snaze zařazení do určité skupiny ztotožňují s jejími členy na maximum. Chtějí vypadat starší a dospělejší a tak často začínají například kouřit, ochutnávají první doušky alkoholu nebo experimentují se svým zevnějškem. Některé subkultury však mohou být spouštěčem pro určité sociálně patologické jednání, které by se za jiných podmínek nemuselo projevit. V těchto případech pak bude dospívání složitější a jedinec si může nést nálepku „darebáka“ až do dospělosti. V horších případech může sestoupit po šikmé ploše až na samé dno (vězení, léčebny). V práci se zaměřuji na styly Tekno a poměrně nový styl EMO.

Hlavně v Praze můžeme potkat na ulicích mladé lidi vypadající jako utrápené zombies. Černá barva na vlasech, porcelánová pleť nebo temně namalované oči. Často se těžko rozeznává chlapec od dívky. „Je to něco nového“ a stylu se chytli jak mladí, tak média. Bohužel se v této subkultuře mohou objevit i prvky sociálně patologického chování, které by bez vlivu skupiny nemusely propuknout (například sebepoškozování). EMO kult se vzhledl v ponurosti a chmurných náladách.

Vyznavače tekno stylu a kultury DIY – DO IT YOURSELF "udělej si sám", můžeme spatřit například při karnevalovém průvodu Prahou, který se koná každoročně okolo října, kde se rozezná hudba z pojízdných soundsystémů, které projíždějí ulicemi. Bohužel špatnou nálepkou

tomuto stylu dělají hlavně média a to v souvislosti s venkovními teknoparty, kdy hvězdou televizního spotu bývá často jedinec, který je značně pod vlivem alkoholu či drog. Účastník party, jehož vzhled nepůsobí nijak extravagantně a jeho projevy nenaznačují konzumaci alkoholu či drog, bývá pro televizní štáb zpravidla nezajímavý. Jak ale ve své práci poukazují, v této subkultuře je možná zvýšená tolerance k experimentování s drogami.

V praktické části se věnuji konkrétnímu nízkoprahovému zařízení, kde jsem pracovala s mladistvými klienty a s popisovanými subkulturami z teoretické části se setkala. Práci se dvěma klienty, kteří vyznávali EMO a Tekno styl popisují v kazuistikách.

2. Teoretická část

2. 1 Norma

Jako základní mezník pro vymezení sociální patologie je nutné vytyčit a přiblížit pojetí normy ve společnosti.

Většina populace má zkušenosti s tím, co společnost uznává jako normální a co jako patologické. Pro každého z nás je však hranice patologie a normality nastavena jinde.

Pojetí normy

Rozlišení co je normální a co je již možné nazvat odchylkou je velmi složité. Definování závisí jak na teoretickém přístupu, tak na použitém měřítku.

M. Foucault upozornil, že excesivní chorobné jednání má vždycky svou realitu a ta získává status nezdravé odchylky vždy v rámci určité odchylky, která ji za takovou označí a uzná. Například okázalé sebezraňování, stavy vzrušené hyperaktivity provázané bohatou mimikou, výkřiky s teatrálními gesty, které v latinskoamerických zemích bývají v rámci náboženských obřadů přijímány jako výraz hluboké zbožnosti, by v našich podmínkách imponovaly nejspíš jako hysterické produkce.

Statické pojetí normality

Předností tohoto pojetí je relativní objektivnost a exaktnost.

Statistické pojetí normality vychází z teoretického modelu Gaussova normálního rozložení pravděpodobností takové náhodné veličiny (znaku, jevu, situace), která je výslednicí velkého počtu navzájem nezávislých náhodných vlivů. K statistickému popisu normality se užívají pojmy matematicko statistické (střední hodnota, směrodatná odchylka, rozptyl, průměr, kvantil, medián).

Pokud by byl běžný projev chování akceptován ve společnosti jako normální, bylo by to značně zkreslující – například agresivní chování se nestává normou jen proto, že je stále častější.

Dalším problémem v tomto pojetí by bylo vymezení zdánlivé abnormality - když vysoce nadaný člověk vybočuje z daného normálu společnosti. Neznačená to však vybočení v negativním slova smyslu. Takovéto vybočení by mohlo mít obohacující a prospěšný vliv na společnost.

Funkční pojetí normality

Toto pojetí definuje jako normální to, co umožňuje optimální fungování jedince a co vede k určitému potřebnému efektu (cíli). Otázkou zde však zůstává, co je optimální fungování jedince a jak ho vymežit.

Sociokulturní pojetí normality

V tomto pojetí je za normální považováno to, co je v dané společnosti obvyklé a za nenormální je považována neschopnost adaptace na běžné prostředí.

Mediální norma

V dnešní společnosti hrají velkou roli při vymezování norem média, která nám v každodenním životě prezentují vzor toho, co je atraktivní, žádoucí a standardní.

Skupinová norma

Je založena na odlišných hodnotách různých sociálních skupin a podskupin. Skupinová norma se může velmi výrazně měnit v souvislosti s tzv. sociální mobilitou.

Subjektivní norma pozorovatele

Odráží osobnostní vlastnosti člověka. Je závislá na mnoha faktorech, jako jsou například výchova, inteligence, zkušenost, emotivita. Proto tato norma bývá velmi variabilní.

(Marie Vágnerová: *Psychopatologie pro pomáhající profese*, Portál 2004)

2. 2 Sociálně patologické jevy

Sociálně patologickým jevem se v naší společnosti označuje takové chování, které se projevuje především nezdravým životním stylem, nedodržováním nebo porušováním sociálních norem, zákonů, předpisů a etických hodnot. Toto chování vede k poškozování zdraví jedince, prostředí, ve kterém žije a pracuje a k individuálním, skupinovým či celospolečenským poruchám.

Společensky nežádoucí jevy (např. nezaměstnanost, chudoba, vysoká rozvodovost, extrémně zvýšená nemocnost) a především společensky nebezpečné jevy (násilí, vandalismus, terorismus, šikana, kriminalita, rasismus, drogové závislosti, alkoholismus, prostituce, pornografie, gamblerství aj.

Sociálně patologický jev má svou genezi, dynamiku, příčiny, důsledky a vztahuje se k prostředí, ve kterém vznikl. Nelze jej od prostředí oddělovat a řešit samostatně.

Specifický vliv na šíření sociálně patologických jevů mezi mládeží má nepochybně i rychlost kulturních a sociálních změn probíhajících v České republice. Tyto změny předstihují přirozený generační posun v řadě životních postojů, zkušeností a zvyklostí. Dosavadní sociální hodnoty a standardy jsou odmítány a pro nové chybí nejenom podmínky, ale zejména odpovídající diferencované a přístupné vzory s jasnější strukturou. Do osobního, rodinného i sociálního života se negativně promítá i identifikace s nevhodnými vzory postojů a chování, destabilizace stávajících norem a hodnot, a s tím spojený stres a nejistota. Výsledkem je zdání, že všechno je možné (případně, že nic není nemožné). Tato situace s sebou přináší řadu sociálně patologických důsledků - např. netrpělivou snahu rychle se přiblížit novému životnímu stylu. Ten je ovšem některými osobnostně nezralými jedinci chápán pouze jako soubor hmotných znaků, jichž je třeba dosáhnout, a to i za cenu nelegitimních metod, včetně trestné činnosti.

2. 2. 1. Přehled vybraných oblastí výskytu sociálně patologických jevů¹

- mezilidské vztahy
- závislosti
- sekty a sektářství
- agresivita
- kriminalita
- hráčství
- sexuální problematiku
- rasovou problematiku

Podle Ondrejковиče (2000), je sociální patologie zaměřená na: ²

- sebe, snížení pudu sebezáchovy jedince
- zánik nebo zkrácení života jiné bytosti
- omezování práv jiného
- snížení pudu zachování rodiny a lidského rodu

¹ Mgr. Ing. Vratislav Pokorný, Mgr. et Mgr. Jana Telcová, Paedr. Anton Tomko:

Prevence sociálně patologických jevů, Edice prevence sociálně patologických jevů Brno 2003, s. 9

² Ondrejковиč, Peter, aj. *Sociálna patológia*. Bratislava, 2000. s. 195

2. 2. 2. Důsledky sociálně patologických jevů

Důsledky sociálně patologických jevů můžeme spatřovat jak u samotného jedince, tak v jeho prostředí. Co se týče jedince, důsledky mají vliv na jeho tělesné a duševní zdraví. Může nastat sociální odmítnutí, neschopnost využití a rozvinutí svých potenciálů anebo ochuzení čili snížení kvality života. Důsledky sociálně patologických jevů na prostředí se projeví zejména v rodině, v pracovním prostředí (výkonnost týmu, tvořivost, poškození vztahů, materiální škody...) a ve společnosti.³

2. 3 Mozek mladých

Vývoj mozku podle nových studií trvá mnohem déle, než jsme se domnívali. *První úplná série mozku teenagerů vznikla v 90. letech minulého století v rámci projektu Národních zdravotnických ústavů (National Institutes of Health – NIH).⁴ Mezi dvanáctým až pětadvacátým rokem života prochází náš mozek rozsáhlou reorganizací. Tyto změny si můžeme představit jako vylepšení staré počítačové sítě. V tomto období mozek téměř neroste. Hlava se trochu zvětšuje, ale to je následek ztlušťování lebečních kostí. Z mozku se postupně stává v tomto období rychlejší a důmyslnější orgán.*

2. 3. 1 Změny mozku

Axony mozkových neuronů se postupně stále více obalují tukovitou hmotou myelin – to má za následek až stokrát rychlejší přenos nervových vzruchů. Rozvětvují se dendridy, posilují se synapse a málo využívané synapse začínají slábnout a mizet. Mozková kůra v této době sice ztrácí na tloušťce, ale získává na výkonnosti.

Fyzické změny postupují od zadní oblasti mozku, směrem k čelním oblastem, narůstá tloušťka kalózního tělesa, které spojuje obě hemisféry a obstarává přenos informací.

³ Mgr. Ing. Vratislav Pokorný, Mgr. et Mgr. Jana Telcová, Paedr. Anton Tomko:

Prevence sociálně patologických jevů, Edice prevence sociálně patologických jevů Brno 2003, s. 9

⁴ National Geographic říjen 2011, článek: VĚDA ODHALUJE: JAKÝ JE Mozek mladých s. 79

Posilují se spoje mezi hipokampem a čelními oblastmi mozku. Díky tomu dokážeme stále víc využívat paměť a zkušenosti při rozhodování.

*Douglas Fields, který studoval myelin mnoho let k tomu podotýká: „Díky tomuto ději je období kdy se v mozku ukládá myelin, naprosto zásadní fází procesu učení. Celá struktura se aktualizuje, ovšem jakmile je aktualizace dokončena, je těžké cokoliv změnit“*⁵

Pokud tento vývoj postupuje normálně, naučíme se lépe ovládat své impulzy, cíle, touhy, a začneme akceptovat a přijímat etiku, pravidla i altruismus. Z počátku však mozek pracuje neobratně.

2. 3. 2 Odměna

*Vývojový psycholog Laurence Steinberg, který se na Temple University specializuje na výzkum období adolescence, poukazuje na to, že mladí lidé ve věkové skupině 14 až 17 let, kteří riskují nejčastěji, používají stejné základní kognitivní strategie jako dospělí a že své jednání dokážou zdůvodnit stejně dobře jako oni.*⁶

Mladí lidé se tedy chovají v riskantních situacích jinak než dospělý, protože posuzují nebezpečí ve vztahu k odměně jinak. Přikládají zisku větší význam než dospělí.

Steinberg používal k výzkumu videoher. Úkolem hráčů bylo projet městem v co nejkratším možném čase. Dospívající si počínal stejně jako dospělý, pokud byl v místnosti sám. Když se prostředí testu změnilo a dospívající byl v místnosti se svými kamarády, kteří na něj koukali, snažil se ujet úsek co nejrychleji a riskoval i v místech kde dříve zpomalil.

Z tohoto příkladu můžeme usoudit, že dospívající citlivě reagují na sociální odměny (například obdiv, uznání od dané skupiny).

2. 3. 3 Nadšení pro vrstevníky

Toto nadšení pro mládežnické skupiny je u adolescentů většinou projev zvědavosti na nové věci. Vrstevníci nabízejí mnohem více, než staré a známé prostředí rodiny. Také je to projev investice do budoucnosti místo do minulosti, protože sice vstupujeme do světa, který vytvořili naše rodiče, ale většinu života pak prožijeme ve světě, který přetvoří a budou spravovat naši vrstevníci.

⁵ National Geographic říjen 2011, článek: VĚDA ODHALUJE: JAKÝ JE Mozek mladých s. 85

⁶ National Geographic říjen 2011, článek: VĚDA ODHALUJE: JAKÝ JE Mozek mladých s. 90

2. 4 Mládež a volný čas

Někteří mladí lidé mají mnoho volného času po škole, ale v možnostech a nabídkách jak ho využít, se neumějí orientovat. Výzkumy různých zemí potvrzují relativně velký průměrný rozsah volného času.

*Česká mládež ve věku 15 – 29 let měla v roce 1996 denně průměrně 5 hodin 53 minut volného času (ve školním dnu 3 hodiny 46 minut, v sobotu 6 hodin 42 minut a neděli 7 hodin 10 minut). Desetina kladenských dětí mezi 10 a 14 roky měla podle vlastního hodnocení volného času „mnoho“ a 59 % „tak akorát“. Děti ve věku 10 – 15let (Domažlice, 1996) uváděly, že mají volného času dostatek (62%), mnoho (4%), málo (32%), žádný (2%).*⁷

Proměnou naší společnosti postupně zanikal systém jednotných organizací. A před mládeží dnes stojí široká paleta možností jak využít volný čas, ale děti často neví, kterou aktivitu si zvolit. Často se také stává, že rodiče do kroužku přihlásí dítě, aniž by zjistili, jestli ho tento druh volnočasové aktivity zajímá. To pak může vést k nicnedělání, nudě nebo dítě podléhá protispolečenskému jednání.

Aby smysluplná realizace volného času rozvíjela různé stránky osobnosti dítěte a mladého člověka, probouzela zdravé sebevědomí a upevňovala správný způsob života, vyžaduje naopak aktivní přístup. A naopak – neznalost toho, jak využít existujících možností, posiluje jeho izolaci od volnočasových aktivit a ztěžuje vstup i do dalších oblastí života.⁸

Snaha uniknout od sevření denního stereotypu se u mladých lidí může projevit různě. Jedním z nich je sprejství, specifická součást subkultury současné mládeže poprvé představené v roce 1971 na stránkách New York Times. Vzrůstá také počet trestných činů spáchaných mladistvými (věk se snížil z dřívějších 14 – 16, na 12 – 14 let). Stoupla rovněž brutalita, vandalismus a agresivita trestných činů. Podle odhadu z roku 2004 bylo v naší zemi 31 tisíc narkomanů.

Dnes se také mluví o snižování trestní odpovědnosti, v některých zemích začíná již v 11 – 12 letech. To však neřeší podstatu problému, ale jen poukazuje na nedostatek počáteční prevence. Význam prevence vychází ze zájmu dětí a mládeže.

⁷ Břetislav Hofbauer : *Děti, mládež a volný čas*, Portál Praha 2004 s. 44

⁸ Břetislav Hofbauer : *Děti, mládež a volný čas*, Portál Praha 2004

Překonávat neschopnost a nepřípravenost dětí a mladistvých pozitivně realizovat svůj volný čas vyžaduje vytvářet pro ně dostatek zajímavých nabídek, odstraňovat nezájem a učit je, jak těchto možností využívat. Důležitá je podpora ze strany dospělých, která má směřovat k tomu, aby se mladí lidé na činnosti aktivně podíleli, uměli se spoléhat sami na sebe. Zde se otevírají pedagogice volného času velké možnosti.

(Břetislav Hofbauuer, Děti, mládež a volný čas, Portál 2004)

2. 5. Příčiny delikventního chování mládeže

Kriminologické výzkumy a zkušenosti sociálních pracovníků, policistů, trestních soudců a státních zástupců i personálu věznic potvrzují, že pachatelé trestné činnosti mají celou řadu společných sociálních charakteristik (kombinaci tzv. znaků do anomických syndromů) a společných zkušeností, které do značné míry předurčují jejich asociální vývoj. K nejtypičtějším patří disfunkční rodina, změna opatrovnických vztahů v dětství a dospívání (např. umístění do ústavní výchovné péče), problémy související se školní docházkou, ztroskotání v povolání, generační úpadek, nízký sociální statut, sociální a kulturní vyloučení, nestrukturovaný volný čas trávený převážně mimo rodinu a s vrstevníky, poruchy chování a neovladatelnost, snížený intelekt, drogová a alkoholová závislost, extremistické postoje apod.

2. 5. 1 Vrstevnické skupiny

Je důležité oddělovat vrstevnické vztahy od vztahů přátelských a partnerských, které jsou specifitější. Vrstevnický vztah (peership) umožňuje adolescentům sdílení názorů, pocitů a vzorců chování, které si mohou zkusit bez větších závazků. Mezi vrstevníky může jedině testovat i sebe sama. V těchto vztazích se často mění pozice (například „soupeře a spoluhráče“). Dospívající na sebe rádi upoutávají pozornost, přejí si aby byli výjimeční a druzí je obdivovali. Posiluje to jejich vlastní pozici a pocity významnosti (Petr Macek, *Adolence Portál*, 1999). Dospívající jsou angažovanými členy v různých skupinách jako jsou školní třída, zájmové kroužky, sportovní družstva, a neformální vrstevnické skupiny.

Vrstevnické skupiny v období adolescence vykonávají různé funkce, které jsou zároveň důvodem pro jejich oblíbenost Dvořák 1996 uvádí: Adolescent si ve skupině zkouší svůj autonomní status (skupina jeho autonomii uznává), adolescent prostřednictvím skupiny získává identitu (skupina doplňuje modely chování a hodnoty, které je třeba udržovat).

Adolescent získává větší sebedůvěru a respekt sám k sobě. Skupina poskytuje důležitou podporu v rámci procesu emancipace od rodiny (dospělých), přítomnost ve skupině přináší adolescentovi úlevu a snižuje jeho úzkost. Skupina funguje jako obrana před autoritou dospělých, což vede k tomu, že se adolescent cítí ve svém chování jistější, protože se tak chová i ostatní (skupinová konformita). Konformita se týká vnějších znaků a chování (oblékání, typ účesu, styl vyjadřování). Členství ve skupině adolescentovi pomáhá vyrovnat se s dostatečnou sebedůvěrou, s psychologickými a fyziologickými změnami, které se v něm odehrávají. Chování vrstevníků ve skupině ovlivňuje významné procesy rozhodování v běžných každodenních situacích, je příležitostí pro osvojování nových rolí, pro nápodobu, modelování i pro zpětnou vazbu vůči svému chování.

Skupina umožňuje adolescentovi asimilovat role, především role sociální a sexuální, jejím prostřednictvím se seznamuje s tím, co je soutěživost, kooperace, přesvědčení a hodnoty.

2. 5. 2 Riziková mládež

V odborné veřejnosti zabývající se rizikovou mládeží je populární představa inspirovaná dílem psychoanalytika Erika Eriksona, že dospívající si svou osobní identitu musí během dospívání vytvořit v průběhu dramatických střetů s rodiči, případně s jinými představiteli „světa dospívajících“. Hlavním prostředkem tohoto hledání vlastního já má být vrstevnická skupina, jež se na prahu dospělosti stane nejvýznamnější referenční skupinou, zastíňující svým vlivem všechny ostatní skupiny, včetně původní rodiny.⁹

Děti tráví mnoho času ve formálních skupinách v kolektivních zařízeních (školy, zájmové kroužky) i v neformálních skupinách v místě bydliště. Tyto skupiny jsou větší než rodina a mají veliký vliv zejména na dospívající jedince. Skupina může mít však i velice negativní vliv na mladistvého. Například kriminologie zdůrazňuje, že kriminalita mládeže je páchána skoro vždy v partách. Delikventní party u nás nejčastěji vznikají z podskupin mladých lidí, kteří se znají z jednoho prostředí, instituce, vyrůstají na jednom sídlišti. Tyto skupiny se pak mohou vymknout běžným mechanismům sociální kontroly, vytvoří si vlastní hodnotové preference (přestanou chodit do školy, do práce) nebo se vymknou kontrole „jen“ ve svém volném čase. Některé party mohou začít s kriminálním chováním kvůli nedostatku peněz na zábavu (diskotéky, bary, kluby) nebo je k tomuto chování vede nuda.

⁹ Oldřich Matoušek, Andrea Kroftová: *Mládež a delikvence*, Portál Praha 1998

Mnohé skupiny si vytvářejí své vlastní ideologie, styl a chování. Svou příslušnost ke skupině pak mládež demonstruje zejména úpravou zevnějšku, zvláštním jazykem, uctíváním určitých symbolů, druhem preferované hudby, zpěváka. Dospívající pak začíná přejímat návyky skupiny, přestane se stýkat s kamarády, kteří tento styl nevyznávají.

2. 6 Subkultury mládeže

Squateri, graffitáci, skejťáci, anarchisti, skínheadi, technaři, teknaři, neonacisti, hooligans, hippies, rastafariáni, satanisti, emaři, gothici, hopeři, hipsteři, visual kei. . .

Kdybychom měli vyjmenovat všechny existující subkultury v dnešní době, museli bychom udělat velice dlouhodobý a podrobný výzkum ve společnosti. Subkultury neustále přibývají, ale také některé typy pomalu mizí nebo vymizely. Dobrým příkladem je například subkultura hippies, která v dnešní době má již jen několik skalních příznivců a jsou to převážně starší lidé nikoli mládež.

2. 6. 1 Subkultura

Je společenství lidí, které je charakteristické určitými znaky (hodnotami, symboly, chováním, zvyky, vzhledem) uvnitř širšího kulturního rámce, do něhož patří. Subkultura záměrně udržuje svou odlišnost vůči dominantním normám, z nichž k některým se může stavět až negativně.

Mladí lidé často přilnou k určité skupině v období puberty. Styl je zřejmý z jejich oblékání a postojů. Jen malé části však zůstává jejich přesvědčení do dospělosti. Také ideje, které se vážou k některým hnutím nemusí ani vyznávat či chápat. Nejčastější je spojení s kamarády stejného stylu a poslouchání určité hudby.

(Josef Smolík, *Subkultury Mládeže*, Grada 2010)

2. 6. 2. EMO

Zkratka výrazu „emoce“ - ale z anglického „emotions“, je americký slangový výraz označující subkulturu, která je definována punkově orientovanou módou a EMO hudební stylem, teenagerskou přecitlivělostí a touhou po romantice. Její příslušníci si často libují v ponuré romantice, melancholii a důrazu na vlastní prožitky odehrávající se v jejich vnitřním světě. Někteří vyznavači jsou okouzleni temnotou, jsou fascinováni vším, co souvisí se smrtí, a mohou mít i sklony k sebepoškozování. EMO získalo na popularitě v první dekádě 21. století.

Význam výrazu EMO a jeho používání

EMO styl bývá médií prezentován ve spojení se sebepoškozováním a sebevraždami, náklonností ke smrti a temnotě, excentrickým oblečením a vášnivou láskou k "EMO" kapelám jako je například My Chemical Romance.

Jako EMO jsou také označováni členové tzv. „EMO scény“ a osoby zapadající do příslušného stereotypu.

EMO bývá používáno k označení depresivních pocitů, pro přehnané melodrama či ublíženost. Na fanoušky EMO hudby a stylu pak často míří věty jako „nebuď tak EMO“ či „vzmuž se, EMO děcko“ vyjadřující dojem, že se berou příliš vážně.

EMO je také používáno jako urážka, vztahovaná na jedince, kteří se jeví jako psychicky labilní nebo rozebírají svůj život a osobní problémy na veřejných diskusních fórech.

Historie

Od poloviny osmdesátých let byl výraz **EMO** používán výhradně pro hudební styl inspirovaný tehdejší washingtonskou scénou. Když se hudba koncem devadesátých let dostala do povědomí širšího publika, začalo slovo nabývat dalších významů.

Původ výrazu samotného je nejasný. Jedním z nejrozšířenějších názorů je, že označení EMO se poprvé objevilo v roce 1985 v interview s Ianem MacKayem (tehdy člen skupiny Embrace) v časopise Flipside (číslo 47). Krátce nato se začal výraz EMO (případně emo-core) používat jako zkratka z „emotive hardcore“ či „emotional hardcore“, stylu hudby, který v té době ovládal Washington, D.C..

Dějiny EMO hudby a stylu

Po roce 2000 začaly hudební skupiny jako Dashboard Confessional popularizovat dramatictější a osobnější „EMO“ styl, jehož texty daleko více oslovovaly teenagery, poprvé zakoušející životní a vztahovou frustraci. Spolu s tím začala být hudba známější, a „EMO“ začalo být okolím používáno jako termín pro přehnané melodrama či ublíženost.

Když začala velká vydavatelství zařazovat skupiny jako „EMO“, postupně se sjednotily i zpočátku různé styly jejich prezentace. S tím začal být s EMO spojován styl skupin jako My Chemical Romance, The Used, Hawthorne Heights nebo Taking Back Sunday, a to včetně černého líčení očí a dlouhých vlasů, zakrývajících oči, i když ti už mají s prapůvodním stylem jen málo společného. Jako EMO jsou označovány také skupiny Drop Dead Gorgeous, Aiden, A Vain Attempt, Burden Of Day, Tokio Hotel aj.

Móda a kultura

Móda vychází z punku, jako EMO jsou označovány dva různé styly oblékání (tvrdý styl a jemný styl). První vychází z „Indie EMO“ scény devadesátých let a má vazby na indie rock a punk rock. Zahrnuje oblečení obnošeného vzhledu, typicky v khaki barvách. Trička bývají těsnější, s potiskem ve stylu osmdesátých let. Tašky a batohy bývají zdobeny zicherkami a plackami různých kapel.

Druhý populární styl je tmavší. Typická je černá barva vlasů s barevnými (nejčastěji růžové a bílé) melíry. Vlasy se češou na stranu na velikou patku a jsou nejčastěji rovné. Tento účes nosí hlavně chlapci. Dívky nosí často delší vlasy, u hlavy sestříhané na krátko a natupírované. Velice časté je výrazné černé líčení kolem očí, nalakované nehty na černo (to i chlapců). Oblečení je laděné do tmavých barev, nosí se obtáhlé džíny (opět i chlapci) a přiléhavá trička. Nejčastěji se kombinují barvy jako temně růžová, červená, černá, bílá. Velice populární jsou doplňky s kreslenou postavičkou Emily the Strange a obrázky z filmů Tima Burtona (kovové placičky na taškách, kabelky, potítka...)

(Vladimír 518, Tomáš Souček, Karel Veselý, *Kmeny*, Bigboss 2011, <http://www.soemo.co.uk/emo.php>)

Měli bychom se však vyvarovat házení do „jednoho pytle“. EMO jako hudební styl dlouho předchází slangovému označení „EMO“. Dnes je bohužel často automaticky přiřazovaná nálepka tmavšího EMO stylu i hudebním skupinám, jejichž členové jsou jen podobně oblečení.

Vlivy stylu EMO na skupinu

EMO má jistě řadu kladných vlivů na své členy. Hlavně pro mladé lidi představuje možnost seberealizace, pocit jistoty a bezpečí. Jsou něčeho součástí. „Pocit MY“. Prostřednictvím hnutí získávají řadu kamarádů a rozšiřují si obzory například v oblasti hudby.

2. 6. 3 Možná sociální patologie v tomto stylu

Skupina Emo (a Gothic) je nejčastěji spojována s přítomností záměrného sebepoškozování. Studie Younga, Sweetingové a Westa (2006) potvrzuje vysokou prevalenci záměrného sebepoškozování u gotické subkultury se současným výskytem převážně depresivního emocionálního ladění, zneužívání návykových látek a suicidálního chování. Tato studie ovšem pouze spekuluje nad příčinou a důsledkem a uvádí dvě možnosti vztahu mezi záměrným sebepoškozováním a náležitostí do subkultury gothic. První teorie hovoří o sebepoškozování, jako o součásti stylu, druhá hodnotí, že gotický dark styl je otevřený všem druhům zvláštností a tak může být lákadlem pro jedince, kteří se na základě sebepoškozování cítí být zvláštní.

Vyznavači stylu EMO začnou často odporovat, že se v tomto životním stylu neobjevuje sebepoškozování více, než v jiných mládežnických skupinách nebo ve společnosti vůbec. Uznávají, že na internetu kolují návody, jak se stát EMO, ale ty jsou spíše smyšlené (například být homosexuál nebo bisexuál, pokusit se o sebevraždu.). Je ale také pravda, že na většině internetových serverech týkajících se EMO, najdete příběhy o sebevraždách, sebepoškozování, neštěstí a smutku. Například v Rusku chtěli chmurný styl EMO zakázat. Vyznavači stylu EMO uspořádali velký protestní pochod v Krasnojarsku v oblasti Sibíře, jejíž vláda je jednoznačně pro zavedení protimařské legislativy.

EMO však nemá problémy jen v Rusku. Populární EMO již několikrát vzbudilo velkou kontroverzi po celém světě. Jeho kritici totiž hudebníky obviňují z toho, že mezi dospívající-

cími propagují kult sebevraždy a sebepoškozování. Protagonisté EMO skupin se však proti takovému obvinění ohrazují. *"Naše texty jsou o hledání síly žít i v bolestných a obtížných obdobích života. Poslední slova na našem albu jsou: Nebojím se dál žít,"* prohlásila například kapela My Chemical Romance po té, co její desku označila média za důvod sebevraždy 13ti-leté vyznavačky EMO. (<http://emo.aceweb.cz>, <http://cs.wikipedia.org/wiki/Emo>)

Tento styl, může ve slabých jedincích podpořit deprese, chmury a být jeden z hybatelů sebepoškozovacích tendencí.

2. 7. Záměrné sebepoškozování

Většina definic je postavena na popisu fyzického aktu a hodnocení intencionality. Pro správnou definici je rovněž nutné vymezení pojmu v rámci dalšího chování. Záměrné sebepoškozování (in orig. „Deliberate Self – Harm“, „Self Harm“) je tedy chápáno jako specifický typ sebepoškozujícího chování („Self –Destructive Behaviour“) a je nutno jej odlišit od rizikového chování, suicidálního jednání a automutilace. Metody záměrného sebepoškozování se dělí do dvou základních skupin – sebetrávení, předávkování, které představuje nadměrné požití předepsaných nebo nepředepsaných léků, drog, či alkoholu a požití nepoživatelných substancí nebo předmětů za účelem záměrně poškodit vlastní tělesné tkáň ovšem bez záměru suicidálního. Druhá skupina – sebezraňování představuje pořezání, škrábání, pálení, propichování kůže, trhání vlasů, sebekousání, sebebití nebo vpravování předmětů pod kůži za účelem poškodit vlastní tělesné tkáň bez suicidálního záměru. Mezinárodně neexistuje žádný mezinárodně uznávaný konsenzus na definici záměrného poškozování, je v této oblasti značná rozmanitost výkladů. Většina definic však respektuje základní charakteristiky. Jedná se o chování, které si jedinec vykoná sám na sobě, je záměrné, cílené, je fyzicky násilné, ale není suicidální.

V česky psané literatuře se klasifikací a hodnocením zabývá Jana Kocourková (Koutek, Kocourková, 2003). Kocourková člení problematiku sebepoškozujícího chování na pět základních termínů.¹⁰

¹⁰ Marie Kriegelová: *Záměrné sebepoškozování v dětství a adolescenci*, Grada 2008, s. 27

Kocourková (2003)

Způsoby sebepoškozování	Termíny (in orig.)	Popis sebepoškozujícího chování
Automutilace	„self – mutilation“	Jedná se sebepoškození vycházející nejčastěji z psychotické poruchy. Může mít symbolický význam. Vyskytuje se u pacientů se schizofrenním typem poruchy, u sexuálních sadomasochistických praktik, u osob s poruchou osobnosti.
Sebepoškozování	„self – harm“ „self – injury“ „self – wounding“	Jedná se o vědomé, záměrné, často se opakující sebepoškozování bez vědomé suicidální motivace a bez vážného letálního dosahu. Vyskytuje se u narušení osobnosti, nejčastěji hraničního charakteru.
Syndrom záměrného sebepoškozování	„deliberate self – harm“	Představuje širší pojetí sebepoškozujícího chování, vyčleněného z kategorie suicidálních pokusů. Vyskytuje se u poruch osobnosti, u poruch příjmu potravy a u závislostí na návykových látkách.
Syndrom pořezávané- ho zápěstí	„wrist – cutting“ „slashing“	Dominuje zde pořezávání, hlavně zápěstí a předloktí. Nejde o vědomý suicidální projev.
Předávkování léky	„self – poisoning“ „overdosing“	Neindikované, nadměrné užití dávky léků, bez zřejmého suicidálního úmyslu. Často jde o opakované chování ¹¹

¹¹ Marie Kriegelová : *Záměrné sebepoškozování v dětství a adolescenci*, Grada 2008, s. 28

U subkultury Emo se nejčastěji objevuje z tabulky od Kocourkové syndrom pořezaného zápěstí.

2. 7. 1 Genderové rozdíly v prevalenci záměrného sebepoškozování

Všeobecně častější výskyt sebepoškozování bývá u žen. Tento jev je vysvětlován z mnoha pohledů. Millerová (1994) uvádí že: „ Podstatou rozdílu může být skutečnost, že muži agresi spíše externalizují, zatímco ženy ji potlačují a obracejí proti sobě.“ Conteriová, Laderová, Bloomová (1998) navíc hodnotí, že muži častěji, za účelem rozptýlení myšlenek a emocí, zneužívají návykové látky a alkohol. Některé výzkumy však uvádějí, že sice poškozování je vyšší u žen, ovšem závažnost poškození je jednoznačně vyšší u mužů.

2. 7. 2 Věk

Média často hodnotí sebepoškozování jako problém zejména adolescentů. Výzkumy ovšem dokazují, že může začít v jakémkoli věku (Lawrence et. Al., 2000). Zároveň adolescence zůstává obdobím, kdy je výskyt záměrného sebepoškozování nejvyšší. Aldermanová (1997) uvádí, že typický začátek záměrného sebepoškozování u jednice spadá do období adolescence, frekvence se stupňuje směrem k dvaceti letům věku a mizí kolem třicítky.

Arnoldová (1995) uvádí ve svém výzkumu, že 44 % jedinců začalo se záměrným sebepoškozováním v období adolescence, 30 % již před 12. rokem věku, přičemž nejnižší věková hranice výskytu první epizody byla ve věku 6 let. Se záměrným sebepoškozováním až v dospělosti pak začalo 26 % jedinců.

Výskyt epizod v adolescenci bude pravděpodobně mnohem vyšší než udávají původní studie, jelikož mnoho případů jednoznačně uniká jak pozornosti odborníků, tak rodičů (Hawton et. al.,2002.)

2. 7. 3 Prevalence jevu záměrného sebepoškozování

Informace prevalenci , založené na přijetí pacientů k hospitalizaci, nereflktují opravdovou míru problému (Hawton et.al., 2002, Meltzer at. al., 2001). Míru prevalence rovněž ovlivňuje způsob záměrného sebepoškozování a rozdíl v přijetí v hospitalizaci. Děti a dospělí, kteří se otráví nebo předávkují, jsou k hospitalizaci přijati častěji než ti, kteří povrchově pořežou nebo popálí.

Prevalence záměrného sebepoškozování se doposud nejvíce sledovala v USA, Velké Británii, Austrálii a Kanadě.

Informace o výskytu záměrného sebepoškozování u dětí a adolescentů v zahraničí nejčastěji pocházejí ze tří pramenů

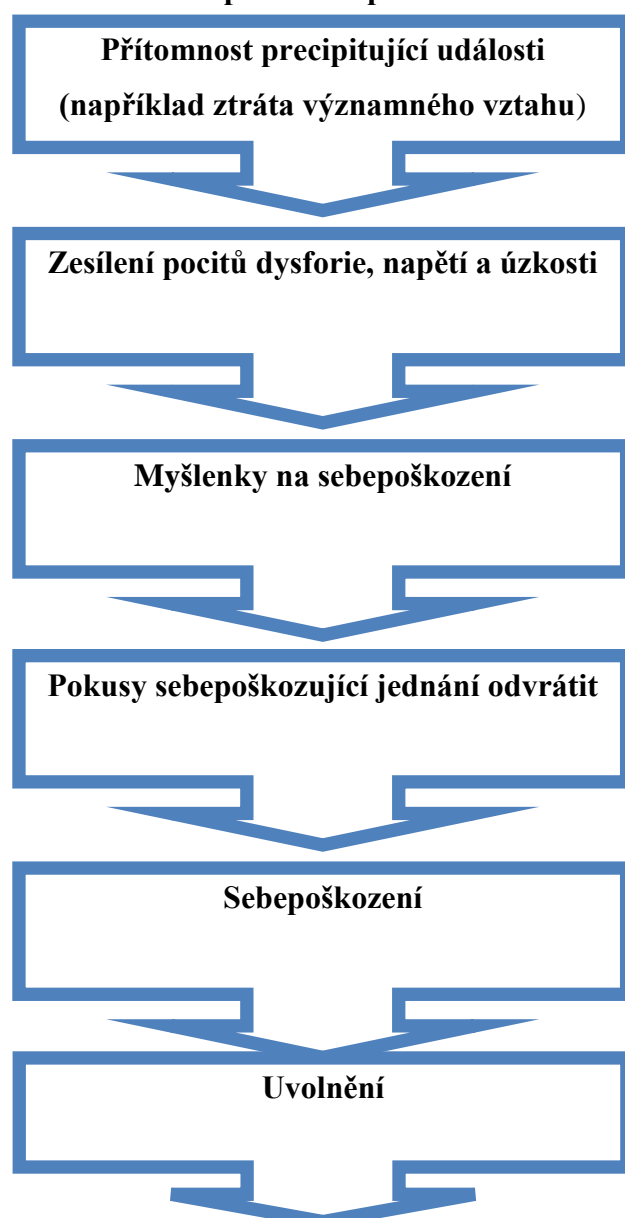
1. výzkumy, které se zaměřují na klinickou populaci a využívají data z ambulantních příjmů a hospitalizací
2. studie na obecné populaci dětí a adolescentů, prováděné hlavně na školách
3. studie na obecné populaci dospělých, doposud realizované na menších vzorcích

Výzkum prevalence záměrného sebepoškozování u obecné populace dětí a adolescentů		
Autor, rok, země původu výzkumu	Vlastnosti zkoumaného vzorku	Prevalence záměrného sebepoškozování
Garrison et al., 1993 USA	444 jedinců, věk 11 - 18	2, 79 % žen, 2, 46 % mužů
Pearce, Martin, 1993 Austrálie	405 jedinců (51 %) žen, průměrný věk 15 let	9%
Martin et al., 1995 Austrálie	352 jedinců, průměrný věk 15 let	9 % žen, 8% mužů, celková prevalence 8, 9%
Patton et al., 1997 Austrálie	1699 jedinců (52, 3 % žen) Ve věku 15 a 16 let (průměr = 15,9 let)	6,4 % žen 4% mužů Celková prevalence 5, 1 %
Hawton et al., 2002 Velká Británie	6020 jedinců (46,6 žen) Ve věku 15 a 16 let	Celková prevalence 13, 2 %
Ross, Health, 2002 Kanada	440 jedinců (50 % žen) Ve věku od 12 do 16 let	13, 9 %
Zoroglu et al., 2003 Turecko	862 jedinců (61, 1 žen) Průměrný věk 15, 9 let	21 % žen 21, 3 % mužů Celková prevalence 21, 4 %
Muehlenkamp, Gutierrez, 2004 USA	390 jedinců (54, 9 % žen) Průměrný věk 16, 3	15, 9 %
De Leo, Heller, 2004 Austrálie	3 757 jedinců (48 % žen) Ve věku 10 a 11 let	12, 4 %
Laye – Gindhu, Schonert – Reichl, 2005 Kanada	424 jedinců (55, 7 % žen) Průměrný věk 15, 34 let	15%

2. 7. 4 Průběh aktu záměrného sebepoškozování

Podle Kocourkové (2003) má průběh sebepoškozování specifické znaky, které následují po sobě. Kocourková uvádí, že: „U osob, které se poškozují, hraje často důležitou roli precipitující událost (nejčastěji ztráta významné vazby), kterou nelze vyřešit adaptivním způsobem a která specificky stimuluje rozvoj pocitů bezmoci, vzteku, lítosti, křivdy a přání pomstít se. Agrese se obrací vůči vlastnímu tělu“ Autorka také poukazuje, že vzorec aktu má opakující tendence, stejně jako se opakují jiné návykové projevy.

Průběh aktu sebepoškození podle Kocourkové (2003)

Návykový model záměrného sebepoškozování podle Aldermanové (1997)¹³

Negativní emoce → Tenze → Disociace → Pozitivní efekty → Negativní efekty

- **Negativní emoce** – vztek, hostilita, frustrace, odcizení, izolace, odpojení se od reality, odmítnutí, osamělost, smutek, deprese
- **Negativní efekty** – pocity viny, stud
- **Pozitivní efekty** – přítomnost tenze a negativní pocity jsou redukovány
- **Akt sebepoškození** – sebeřezání, sebepálení, vytrhávání vlasů, sebeškrábání, propichování kůže apod.
- **Disociace** – dopingový mechanismus redukce tenze a maskování fyzické bolesti
- **Tenze** – nemožnost kontrolovat emoce, anticipace záměrného sebepoškozování

¹³

Marie Kriegelová : Záměrné sebepoškozování v dětství a adolescenci Grada 2008, s. 124

2. 8 Tekno, Freetekno

„Do it yourself„

„One Tribe, One Vibe“

Tyto hesla jsou spjatá s kulturou tekna a freetekno scény. První (DIY) značí druh kultury, ve které si člověk sám zhotoví určitý výrobek, který slouží jemu nebo ostatním lidem (například udělej si poličku sám, místo abys jí koupil). Druhý význam vznikl z punku, kdy si samy kapely nahrávaly CD a rozšiřovaly je přes vlastní distribuci bez nahrávacích společností.

Druhé, bylo heslo zakladatelů Spiral Tribe a znamená mít respekt k druhým.

Historie

Freetekno je název pro hudební styl a sním spojenou hudební scénou. Kořeny freetekna spadají do první poloviny 90. let v Anglii. U zrodu stál soundsystem Spiral Tribe. Ten pořádal free parties, které vyvrcholily v roce 1992 Castlemorton Common Festivalem, na který dorazilo 30 000 návštěvníků. Tento festival měl za příčinu zavedení zákazu free parties přísným zákonem Criminal Justice and Public Order Act 1994 a uvězněním 23 členů Spiral Tribe. Po propuštění na svobodu téhož roku se Spiral Tribe přesunuli do evropských zemí, kde pokračovali s pořádáním freeparty a teknivalů. V české republice uspořádali v červenci roku 1994 první teknival Hostomice, na který po dlouhá léta navazoval festival Czechtek. Soundsystem Spiral Tribe se kolem roku 1997 rozpadl a stal se pro tekno komunitu legendou. V druhé polovině devadesátých let vznikala řada českých soundsystémů, kterými byly Cirkus Alien, Mayapur a Technical Support.

Hudba

Tekno vzniklo jako odnož taneční hudby techno. Je založené na rytmu a můžeme jej přirovnat k šamanskému bubnování. Hlavním znakem je rychlost, která se pohybuje okolo 180 BPM (*BPM = beats per minute*)¹⁴. Tekno je často temnější než klasické techno, ale naopak melodičtější, protože se zde vyskytuje více pocitů a nálad. Je zde velký prostor pro improvizaci, protože Djs často mixují hudební vinyly nebo CD založené na basovém rytmu s klasickými melodiemi, jako jsou různé druhy vážné hudby či popové skladby.

Tekno hudbu jako takovou v „normálních“ rádiích neuslyšíme.

Freeparty, teknivaly

Scéna freeparties bourá klasickou hranici publika a umělce. Každý účastník může být zároveň i performerem. A pomocí maleb, fireshow nebo žonglování dotvářet festivalovou atmosféru.

Celý systém teknivalů lze pokládat za konspirační. Počátkem 90. let jej vymyslel Tony Colston – Hayter ve Velké Británii a způsobil tím absolutní převrat scény taneční hudby.

Zjistí – li policie, že se má party konat a účastníci na danou akci budou najíždět postupně, je vysoká pravděpodobnost, že se jim podaří akci zadržet. Pokud by ale byla na stejném místě v přibližně stejnou dobu přijela velká masa lidí. Je větší šance, že festival policie z obav velkého násilí a vynaložení policejních sil jen tak „nerozežene“.

*Colston-Hayter nebyl žádný revolucionář nonkonformity, ale hodlal na svém systému dobře vydělat. Ve stanovenou dobu začaly na určenou telefonní linku volat stovky lidí, aby získali potřebné instrukce. A v ten okamžik vyrazili v autech. Jakmile se všichni shromáždili, dostali stejným způsobem instrukce, kde se party odehrává.*¹⁵

Původní myšlenka freetekna se ale postupně vytrácí. Obsadit louku s kamarády a hrát pro pár desítek lidí zdarma, se rozšířilo postupně tak, že v roce 2003 navštívilo Czechtek 10 000 lidí za několik dní. V posledních letech se festival Czechtek nekoná. Neznamená to však, že by se tekno párty nepořádaly. Sezónu větších venkovních akcí začínají „čarodejnickové party“ které se konají na různých místech ČR a pořádají je větší či menší sound systémy. S přicházejícím létem jsou venkovní tekno akce poměrně časté. Mohou být legální –

¹⁴ BPM = beats per minute = Údery za minutu

¹⁵ Bakalářská práce, Aneta Houdková, 2008, Masarykova Univerzita, Fakulta sociálních studií, s. 14

na pronajaté louce i nelegální (na cizí louce bez předchozí domluvy s majitelem). V létě posluchači často vyrazí i se svými soundsystémy do zahraničí například na sousední Poltek. Zde se tato party pořádá na rozdíl od předešlých Czechteků v komornějším duchu.

Za zmínku určitě stojí dvě velké zimní party v Praze a tj. X Masakr a Winter Conspiraci. Zde se může návštěvník často setkat s adolescenty vlnící se v rytmu tekna.

(Středa 24. srpna 2005, 17:20, ČT2, *Pořad Velký vůz speciál s názvem "Tekno je mý všechno"*. O freeparty, 23, travellerech, DIY a Czechteku. Režie: Karel Koula a Radim Špaček)

Historie Czechteku

Kouzlo tohoto festivalu spočívá nejspíš v tom, že jde o veřejně neohlášenou akci, jejíž přesné místo konání se zveřejňuje až těsně před jejím začátkem. Všichni účastníci se svolávají pomocí mobilů naprosto v tichosti. Jde o mezinárodní akci (objevují se DJ's z Francie, Nizozemí i Čech), která má už dlouhou tradici.

První festival tohoto druhu v České republice se konal v roce 1994, nejmenoval se však Czechtek, ale Hostomice, a byl iniciován sound systémem Spiral Tribe, který je jakousi legendou ve free techno hnutí. Na tomto prvním festivalu se sešlo několik stovek lidí dlouho před tím, než se techno stalo masovou záležitostí.

Název byl odvozen od malé vesničky, v blízkosti které byla tato několikadenní technoakce uspořádána. V Hostomicích se pak konala ještě příští roky (1994-1996). Tamní obyvatelé však protestovali proti hluku, a proto se zasadili o to, že se další, čtvrtý ročník již na stejném místě konat nemohl.

Technobouře se přemístila jen necelých 15 km daleko do Staré Hutě u Dobříše. I zde se udržela pouze dvě sezóny (1997, 1998). Ani tady totiž nebyli obyvatelé vstřícní k rámusu, který se několik dní nepřetržitě linul z kopce nad Hutí.

Postupně se na těchto festivalech začala objevovat policejní auta, která hlídkovala mezi technaři, i hlídky dopravní policie, které legitimovaly každého, kdo si to namířil na kopec. Byla to předzvěst věcí příštích. Další ročníky se pak konaly v Mimoní (1999), v Lipnici (2000) a u Doks (2001). Tyto festivaly zaznamenala už i média. Poslední ročníky se již jmenovaly Czechtek.

Je otázkou, proč se v médiích začalo mluvit až o posledních třech ročnících Czechteku. V letech 1996 až 1998 nebylo ještě techno tak rozšířené a festival byl dřív daleko méně masovou záležitostí. S větším množstvím lidí však nepřišla pouze medializace, ale také daleko větší nepořádek, se kterým si "organizátoři" posledních ročníků nedovedli poradit. Varovné upozorňování médií, že se na Czechteku nedodrží hygienické předpisy a že účastníci ničí přírodu, přispělo k tomu, že se na festivalu v Doksech (v roce 2001) objevily první suché záchody a o odpady se postaraly skupiny lidí kolem DJ's, sdružení v tzv. sound systémech.

Navzdory této negativní reklamě, která se táhla už od ročníku v Mimoni, se však docílilo spíš výsledku opačného. Czechtek je stále více žádaný. Návštěvnost roste a ke stálému publiku se připojuje další generace mladistvých. Důvodů je několik. Nejen, že se tato akce odehrává většinou v přírodě pod širým nebem, daleko od ruchu měst, a představuje tak příjemné vybočení z životního stereotypu, ale dá se svým způsobem brát i jako protiklad komerčního showbusinessu, který dnes zahlcuje lidskou mysl od dětských let. Drogy jsou na této akci brány spíš jako podpůrný prostředek, jejichž užívání je stejně nárazové jako Czechtek. Posledním, ale hlavním důvodem je hudba přinášející absolutní taneční odvážnost, a tím paradoxně i uvolněnost.¹⁶

Móda

Klasické vyznavače tekna poznáme poměrně snadno. Volné kalhoty s kapsami doplňují mikiny s kapucí. Velice častý je piercing nebo dredy, barevné vlasy, či v uších „tunely“ (postupně se zvětšující díry v ušním lalůčku). Na letních festivalech je možné si povšimnout, že mnoha účastníkům zdobí tělo tetování. Dnešní doba však začíná často prolínat a stírat určité styly. A tak i na tekno party chodí lidé oblečení v různém stylu.

¹⁶ Dostupné na: www.blisty.cz/art/11181.html

Vliv tekno subkultury na jedince**Kladný vliv**

Kladný vlivem je určitě sounáležitost se skupinou – dodává mladým lidem pocit, že někam patří, v období kdy se začínají separovat od rodiny a snaží se najít své místo ve společnosti. Jejich smysly se rozvíjí v oblasti vnímání hudby a performenc, které jsou často součástí párty. Ve snaze přiblížit se více k dané skupině, se jedinci učí například mixovat hudbu, žonglovat, fireshow aj. U mnoha teknařů bývá velké spojení s přírodou.

2. 8. 1 Možná patologie v tomto stylu

K této skupině se nejbližší váže problematika drog.

Ty se na většině párty opravdu objevují, záleží však na jedinci, zda je užije, drogy zde nikdo nenutí, ale otázku typu „nechceš kouli“ možná uslyšíte. Kumulace drog však můžeme vysledovat i na běžných „komerčních“ party. Většina veřejnosti odsuzuje freetechno a to i kvůli vzhledu účastníků. Volné kalhoty, mikiny a dredy u děvčat nepůsobí zrovna příliš estetickým dojmem. Nebezpečné je také volnomyšlenkářství a hrozí časté scházení s partou, víkendové „akce“ až do rána.

2. 9 Drogy a mládež**2. 9. 1. Rozdělení drog**

Psychoaktivní droga, psychotropní látka, omamná látka, mnohdy nepřesně droga nebo návyková látka

- Je chemická látka, která působí na centrální nervovou soustavu, kde mění mozkové funkce a způsobuje dočasné změny vnímání a chování, vědomí a nálady.
- Slovo původně pochází z nizozemského droog = suchý
- Časté užívání psychoaktivních návykových látek může vést k psychické či fyzické závislosti

<u>LEGÁLNÍ DROGY V ČR</u>	<u>ILEGÁLNÍ DROGY V ČR</u>
Kofein	Halucinogeny
Tabákové výrobky	Konopné drogy
Alkohol	Opiáty
Těkavé látky	Stimulancia
Léky	Taneční drogy

Dělení

Podle působení na organismus

- Halucinogeny
- Stumulancia
- Narkotická analgetika (opiáty)

Podle rizika vzniku závislosti

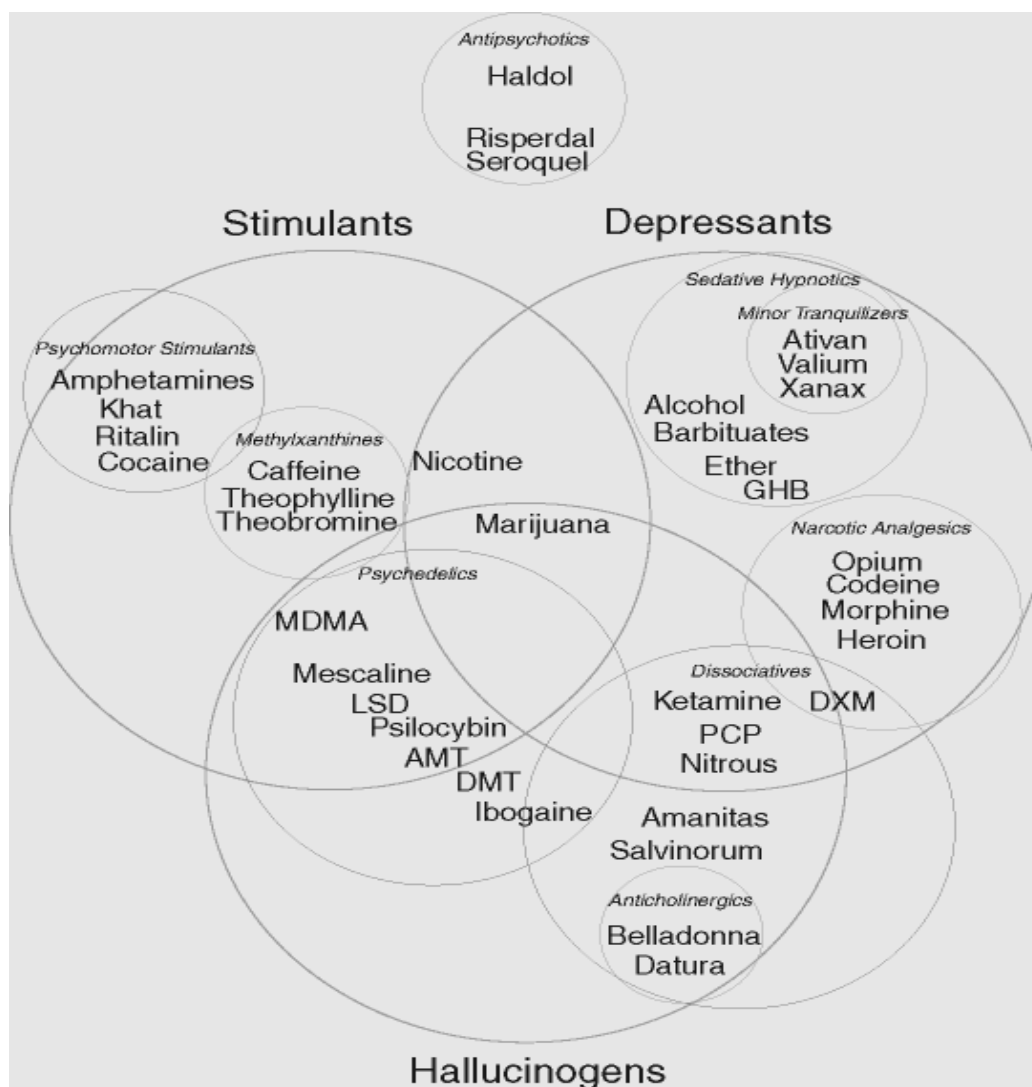
- **Měkké**

káva, tabákové výrobky, alkohol (na pomezí s tvrdými drogami), produkty konopí, extáze (na pomezí s tvrdými drogami), halucinogeny (na pomezí s tvrdými drogami)

- **Tvrdé**

heroin, kokain, crack a pervitin, speed, ice (krystal – účinky podobné speedu), těkavé látky

Jedna z možných rozdělení psychoaktivních drog podle účinků¹⁷

¹⁷

(Wikimedia: [Derek Snider](#); 16. 03. 2006;

Dostupné na: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:BlankDrugChart.png>)

2. 9. 2 Typy a účinky ilegálních drog nejčastěji užívané na party

Extáze

Éčko, koule, pilule, extoška...

„Napřed přijde nával adrenalinu a tak po 40 minutách začnete cítit vnitřní klid. Je to, jako by člověk ztrácel všechny zábrany, je schopnej říct věci, které by normálně neřekl. Dokonce je Vám některých lidí líto. Díváte se na blbečky na baru, kteří se ožirají a mlátí se, a díváte se, jak se vůbec můžou dobře bavit. Éčko vás zbaví zábran při tancování – máte pocit, že se dokážete do hudby líp vcítit, a můžete tancovat víc a dýl. Ale druhý den se cítíte úplně děsně“ (Paul 21)

(Paula Goodyer: *Drogy + Teenager*, Nakladatelství Slovanský dům)

MDMA neboli chemicky 3,4-methylendioxy-N-methylamfetamin je stimulační látka s mírnými psychedelickými účinky jako je nárůst empatie. Většinou je užívána ve formě kapslí a pilulek. Původně měla sloužit jako lék na hubnutí (1912) nebo podpůrný prostředek terapie na obnovení partnerských vztahů nebo na odstranění zábran mezi pacientem a terapeutem. V 80. letech 20. století se začala rozšiřovat s rozvojem subkultur jako Hippies, Rave, Acid House.

Nebezpečí

- přehřátí organismu
- negativní vliv na myšlenkové funkce - může prohloubit deprese, psychické potíže
- nespavost, změny nálady, snížení libida a změny vnímání bolesti

Psychedelika

z řeckého slova psyché = duše, mysl + delos = manifest, zjevnost

Tyto drogy patří mezi halucinogeny a řadí se sem látky jako LSD, psilocybin (obsažen v různých druzích hub) DMT (silné, v přírodě se vyskytující psychedelikum), 2C-B (syntetické psychedelikum), mezkalin, salvinorin A (hlavní látka v šalvěji divotvorné), DOM (podobná látka LSD – poprvé syntetizoval A. Shulgin)

Z těchto drog jsou nejvíce užívány mezi českou mládeží LSD a psychadelické houby jako je například lysohlávka.

LSD

Trip, papír, lejštro, dekf...

Poprvé syntetizováno Albertem Hofmannem firmou Sandoz v Basileji roku 1938. Úspěšně používáno jako psychoterapeutická pomůcka, léčení depresí, alkoholismu, schizofrenie aj. Zážitku s užitím LSD se říká trip – cesta na jiné místo a látka je napuštěna na malý kousek papírku (často s obrázkem) a vkládá se pod jazyk. Účinek se liší podle množství, náladě před užitím, okolním prostředím. Po dobu účinku doby – kolem 8 -14 hodin se dostávají halucinace, vizualizace, jedinec vnímá jinak barvy a prostor, prolínání smyslů.

Psychadelické houby

Lysohlávky, houbičky, lysoně...

Nejčastěji v české republice užívána lysohlávka česká - Psilocybe bohemica. Drobná houba z čeledi límcovkovitých. Popsaná v 80. letech 20 století mykologem Svatoplukem Šebkem.

A lysohlávka kopinatá Psilocybe semilanceata.

Vyskytují se převážně od srpna do listopadu až prosince na loukách, travnatých cestách, mimo les.

Účinky podobné LSD – obsahuje psilocybin a psilocin. Jejich účinků můžeme využít při psychoterapii.

Nebezpečí

- flashbacky – návraty obrazů
- u lidí, kteří mají nějakou skrytou psychickou poruchu se může po užití plně rozvinout
- mohou se objevit hrůzostrašné halucinace, kdy jedinec může být nebezpečný sobě i okolí

Marihuana

Škaňour, gandža, tráva, hulení, kouření

Droga, získávající se z jednoleté dvoudomé rostliny Konopí - *Cannabis sativa sativa* a spotřebovávají se pouze samičí rostliny. Tato rostlina roste v mírném pásmu po celém světě a může dorůstat výšky až několik metrů.

Účinná látka v marihuaně se nazývá THC (tetrahydrocannabinol) a odlišné odrůdy marihuany obsahují rozdílné množství THC. Historicky o této droze najdeme zmínku již v 3. tisíciletí př.n.l. v Číně.

(Harry Shapiro, *Drogy - obrazový průvodce*, Svojtka & Co., 2005)

Podle odhadů programu OSN pro mezinárodní drogovou kontrolu (UNDCP) užívalo v roce 2000 konopí celkem 3,5 procenta dospělé populace (starších 15 let) To dělá dohromady 147 milionů lidí. (Martin Booth, *Dějiny Konopí*, BB/art 2004)

Nejčastější způsob užití je kouřením takzvaného JOINTA. Z marihuany se však mohou vyrábět různé pokrmy, nálevy, masti aj.

V české republice je paradoxně užívána marihuana častěji než například v Holandsku, kde má kouření marihuany velkou tradici.

Marihuana se užívá nejčastěji z důvodu dosažení uvolnění, veselosti a společenskosti.

Nebezpečí

- při kouření velice vysoká koncentrace karcinogenního dehtu a dalších jedů (riziko vzniku rakoviny plic, snížení odolnosti plic, chronické kašle aj.
- při dlouhodobém užívání mohou nastat poruchy paměti, duševní poruchy, závislost
- může snížit hladinu estrogenu a testosteronu v těle (snižuje se počet spermií, zkracuje se menstruační cyklus)

Nové dostupné drogy - „designer drugs“

Výrobci napodobují přírodní látky změnou chemického vzorce tak, aby derivát nespadal do zakázané kategorie. O to více je pak užívání těchto látek nebezpečnější, protože jejich účinky nejde přesně odhadnout.

Postupně bylo v České Republice v minulých letech zavřeno několik obchodů, které nabí- zely tyto drogy, které nebyly zákonem zakázány.

„V roce 2009 nabízelo tyto syntetické drogy 42 obchodů. Když na konci roku 2010, po při- jetí nového zákona, podnikla polská policie sérii razíř, zavřela při nich už na 1 300 obcho- dů.“¹⁸

¹⁸ (Hnojivo, kadidlo, sůl do koupele: *Legální drogy zaplavují Česko*: Luboš Palata, Kaleidoskop, 16. 04. 2011; Dostupné na: <http://www.finmag.cz/cs/finmag/kaleidoskop/hnojivo-kadidlo-sul-do-koupel-legalni-drogy-zaplavuji-cesko/>)

Mňau – Mňau

Na internetu se prodávalo jako hnojivo na kytky. Účinky se dají přirovnat k tanečním drogám nebo kokainu.

V Česku mefedron patří mezi zakázané látky. Do dubna 2011 se však prodával se speciálních obchodech. Stále je možné tuto drogu sehnat na internetu, například na internetových stránkách mnaumnau.cz je mefedron k dostání s tím, že provozovatel internetového obchodu upozorňuje, že látka je čistě k technickému použití. Zároveň ale je v obchodě podle vzhledu stránek jisté, k jakému účelu je zde mefedron prodáván (fotografie lidí tančících na party a srulovaná bankovka do ruličky pro „šnupání“¹⁹ drogy).

V lednu roku 2011 byl schválen návrh pro zákaz mefedronu a dalších dosud nezakázaných látek, návrh 106/2011 Sb. vstoupil v účinnost 22. dubna 2011.

¹⁹ Šnupání: užití drogy nasátím do nosní dírky

3. Praktická část

3. 1 Nízkoprahové zařízení

3. 1. 1 Vymezení zákonem

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

(1) Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby dětem ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy. Cílem služby je zlepšit kvalitu jejich života předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba může být poskytována osobám anonymně.

(2) Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti:

- a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,*
- b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,*
- c) sociálně terapeutické činnosti,*
- d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.*

20

3. 1. 2 Vymezení Českou Asociací Streetwork (ČAS)

Česká asociace streetwork byla založena na podporu rozvoje streetwork v roce 1997 jako odborná profesní organizace, sdružující pracovníky z praxe a teoretických pracovišť. Členem se může stát každý, kdo působí v teorii nebo praxi streetwork, ve státním či nestátním zařízení. Postupně zde své místo nalézali i pracovníci stacionárních nízkoprahových programů. Od roku 2000 se začalo v rámci asociace prosazovat a rozvíjet téma nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM).

Na území hlavního města Prahy působí několik desítek nízkoprahových zařízení a otevřených klubů, které svou činnost zaměřují na děti a mládež.

Za nízkoprahový klub lze označit takové zřízení, jehož činnost odpovídá principům nízkoprahových zařízení pro děti a mládež stanovených Českou asociací streetworku.

Nízkoprahová zařízení umožňují neorganizované mládeži a dětem aktivně a pozitivně využít svého volného času.

Poslání NZDM (Herzog et. al., 2005:www.streetwork.cz,) definuje službu takto: „*usilovat o sociální začlenění a pozitivní změnu v životním způsobu dětí a mládeže, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci, poskytovat informace, odbornou pomoc, podporu, a předcházet tak jejich sociálnímu vyloučení.*“.

3. 2 Principy nízkoprahovosti

- dostupnost služby
- odstranění časových, prostorových, psychologických a finančních bariér, které by mohly zamezit cílové skupině vyhledat či využít nabídky služeb nízkoprahového zařízení
- vytvářet prostředí blízké cílové skupině
- anonymita
- bezplatnost
- klient může přicházet a odcházet kdy chce
- klient není nucen do zapojení aktivit

3. 3 Kontaktní práce – outreach work

Dělíme na:

- **kontaktní práci v terénu – streetwork**
vyhledávání klientů v jejich přirozeném prostředí
- **kontaktní práce institucionalizovaná**

Kontaktní práce probíhá buď v nízkoprahovém zařízení (kontaktní centrum) nebo přímo v terénu (terénní práce). Základním cílem je navázání kontaktu s klientem a vytvoření komunikace založené na důvěře a otevřenosti. Postupně se buduje důvěra klienta v zařízení či program a k možnosti využití odborné pomoci obecně.²¹

²¹ Dostupné na: http://www.drogy-info.cz/index.php/info/glosar_pojmu/k/kontaktni_prace_outreach_work

3. 3 Nízkoprahové zařízení Jahoda

JAHODA je nezisková organizace. Byla založena v roce 1997 a její hlavní cíl je pomáhat ohroženým a znevýhodněným dětem a rodinám. Ročně využije její pomoci okolo 1000 dětí na území hlavního města Prahy.

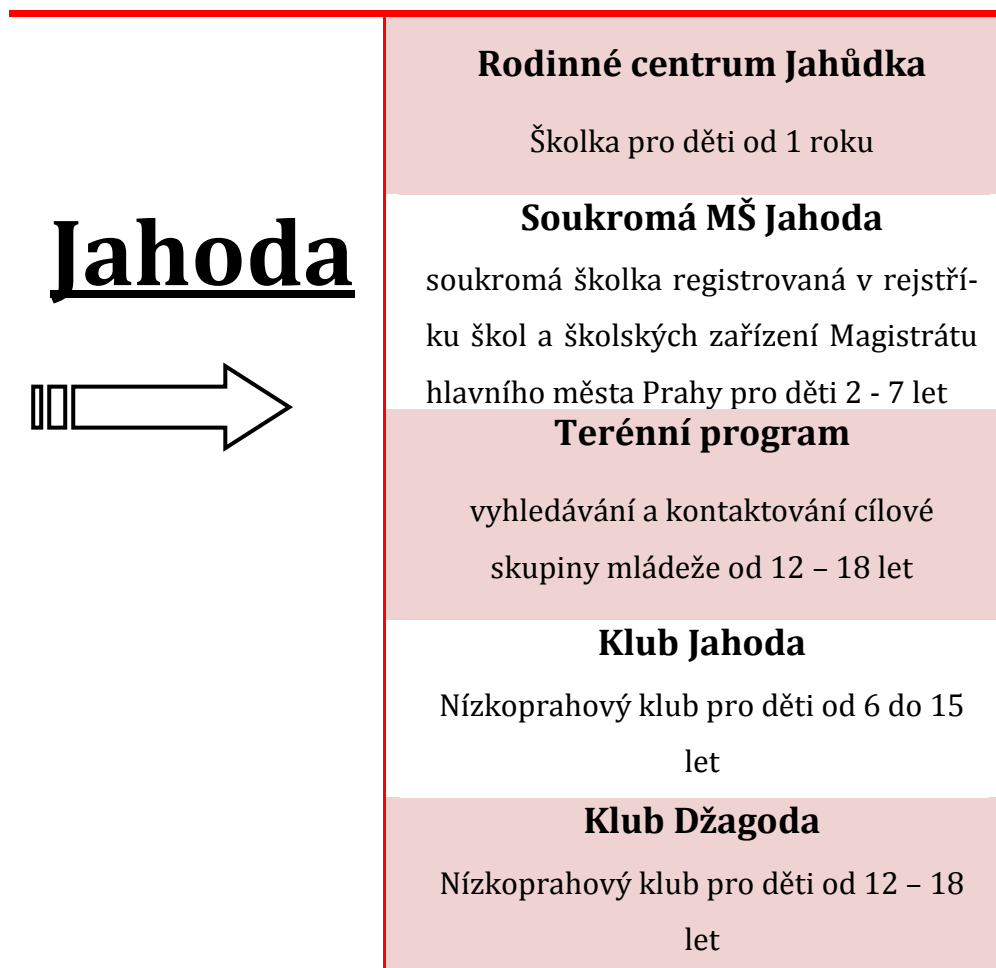
JAHODA vznikla a stojí na těchto principech:

- **Děti na prvním místě** – hlavním předmětem a cílem všech aktivit JAHODY je pomoc potřebným, ohroženým a sociálně znevýhodněným dětem s důrazem na prevenci
- **Transparentnost** – otevřené a poctivé jednání ve smyslu „fair play“ je neoddělitelnou součástí všech našich činností
- **Aktivní občanství / Občanská odpovědnost** – ochota a víra v možnost „změnit svět“ vlastním přičiněním je princip, který spojuje všechny dobrovolníky a členy Jahody
- **Týmová práce** – práce ve skupině nám umožňuje dynamicky se rozvíjet a vždy využívat efektivně potenciál všech členů týmu, ať se jedná o práci s dětmi nebo o rozvoj webových stránek

3. 3. 1 Cíle JAHODY

- Poskytovat nízkoprahové a jiné sociální služby zejména ohroženým a znevýhodněným dětem, mladým lidem a rodinám.
- Formou komunitní práce vytvářet prostor pro aktivity veřejnosti a obyvatelů lokality, ve které sdružení sídlí.
- Rozvíjet fenomén dobrovolnictví v oblasti sociálních služeb.
- Podporovat partnerské vztahy při poskytování všech služeb sdružení a formou vzdělávání posilovat vlastní rozvoj i rozvoj okolní komunity nebo partnerských organizací.

3. 3. 2 Struktura zařízení

3. 3. 3 Klub Džagoda

Základní poskytované služby

- **kontakt:** rozhovor na běžná témata, naslouchání klientovi
- **sociální poradenství** - (základní poradenství s problémy, které jsou pro cílovou skupinu aktuální - škola, brigáda, rodinné problémy, sex, vrstevnické vztahy, apod.)
- **informační servis** - (poskytování důležitých informací z různých oblastí)
- **situační intervence** - (poskytování zpětné vazby na chování cílové skupiny)
- **krizová intervence** - (základní zabezpečení dítěte v krizi;)
- **doprovod** - (doprovod klienta na úřady, policii, na jednání ve škole, apod.)
- **jednání s institucí ve prospěch klienta** - (komunikace s úřady, sociálním odborem, policií, apod.)
- **jednání s blízkou osobou** - (komunikace s rodinnými příslušníky klienta, mediace)
- **případová práce** - (dlouhodobá, pravidelná práce s konkrétním klientem na konkrétní zakázce)

Aktivity v nízkoprahovém klubu Džagoda

Program specifické prevence – tématické měsíce

Každý měsíc je klub naladěn na jedno z témat, které je v té době aktuální pro návštěvníky klubu (např. sex, drogy, menšiny, životní styl, sídliště, apod.). K tomuto tématu jsou vytvořeny preventivní nástěnky a přizpůsoben program daného měsíce (diskuse, kulturní kluby, skupinové aktivity na klubu)

Volnočasové aktivity:

V klubu je vybavení pro různé volnočasové aktivity – v hlavním prostoru lze využít stolní fotbal, ping-pong, stolní hry, CD přehrávač, výtvarné pomůcky, flowersticky, žonglovací míčky a mnoho dalšího. Volnočasovým aktivitám se na klubu věnují naši vyškolení dobrovolníci. Vše je poskytováno zdarma.

Víkendové a letní pobyty:

Nedílnou součástí prevence sociálně nežádoucích jevů je vyzdvižení alternativ trávení volného času. JAHODA, o. s. pořádá pravidelné víkendové pobyty pro děti z nízkoprahových programů. Pobyty jsou organizovány zážitkovou formou a jejich cílem je alespoň na chvíli odvézt děti a mladé lidi z rizikového prostředí sídliště. Mnozí z uživatelů služby si nemohou vzhledem ke své sociální situaci výjezdy mimo město dovolit. Proto jsou JAHODOVÉ pobyty pořádány s jejich minimální finanční spoluúčastí (cca. 100,- korun/víkend)

Doučování:

V rámci provozu klubu probíhá doučování, které vždy vychází z poptávky dětí a je zajištěno dobrovolníky (obvykle studenty příslušných oborů).

Výtvarná dílna:

V sídle JAHODY je k dispozici vybavená výtvarná dílna, ve které jsou pravidelně organizovány výtvarné workshopy.

Hudební zkušebna:

V suterénu sídla JAHODY byla zřízena hudební zkušebna, kde jsou pravidelně organizovány hudební dílny pro děti. Zároveň je prostor k dispozici pro pravidelné zkoušení místních kapel.

Pravidelné akce:

Každý měsíc je realizováno několik menších či větších akcí, na kterých se podílejí samy děti. Pravidelně probíhá např. Liga ve stolním fotbálku, Kulturní kluby, Výtvarné dílny, Karaoke a beatbox, apod.

3. 3. 4 Práce s klientem

Základními částmi procesu poskytování služby jsou:

- Jednání se zájemcem o službu - první kontakt
- Dohoda o poskytování služby - smlouva
- Plánování služby - plán

Prvokontakt

Jeho cílem je: „*vytvořit dostatečnou vzájemnou důvěru a podmínky potřebné pro rozvíjení kontaktu a poskytování dalších služeb.*“ (Herzog et. al., 2005:www.streetwork.cz).

První kontakt - jednání se zájemcem o službu - úvodní zjišťování potřeb uživatele.

Je základní informační servis směrem ke klientovi. Je rozdělen do několika fází, aby nový klient nebyl z počátku zahlcen velkým množstvím informací.

V rámci prvního kontaktu je uživatel seznámen:

- s možností anonymity
- s veřejným závazkem služby
- s charakterem a obsahem služby (o jakou službu se jedná, jaké jsou základní principy fungování, jaké je spektrum nabízených aktivit)
- s provozními náležitostmi služby (především seznámení s časovým rozvrhem služby, představení osob zajišťující provoz služby, seznámení s místem realizace služby)
- s pravidly služby – Sankce – napomenutí, STOPKA – tj. zákaz vstupu na klub
- s cenou služby – služby v NZDM Jahoda jsou bezplatné

- s vedením dokumentace – NZDM Jahoda využívá program PEPA

Klientovi jsou předány informační materiály o službě – kartička s časovým provozem klubu, informační leták o službě

Dohoda o poskytování služby

Po prvokontaktu se s klientem uzavírá (podpisem obou smluvních stran) zejména v kontaktní místnosti, kde je přítomen jen pracovník a klient dohoda o poskytování služby: platnost 1 rok

Musí obsahovat tyto náležitosti:

- označení smluvních stran,
- druh sociální služby,
- rozsah poskytování sociální služby,
- místo a čas poskytování sociální služby,
- výši úhrady za sociální služby,
- ujednání o dodržování vnitřních pravidel stanovených poskytovatelem pro poskytování
- sociálních služeb,
- výpovědní důvody a výpovědní lhůty,
- dobu platnosti smlouvy

Dále se s klientem vyplňuje osobní karta: která obsahuje témata – rodina, volný čas, škola, závislostí, prostředí ve kterém žije a jiné dle potřeb zkoumání

Individuální plánování s klientem

Je to celkový zaznamenaný proces při docházení klienta do zařízení, zmapování jeho cíle a potřeb, kdy se klient za spolupráce pracovníka snaží dojít vytyčeného cíle, zmírnit či odstranit obtížnou, konfliktní nebo omezující situaci.

Záznam individuálního plánování musí obsahovat:

- jméno klíčového pracovníka, který je odpovědný za plánování a průběh služby
- cíl, ke kterému má poskytnutí služby směřovat
- kritéria, dle kterých se bude hodnotit dosažení cílů (jak poznáme, že již bylo cíle dosaženo)
- prostředky, kroky, které povedou k dosažení cílů
- termín vyhodnocení, revize dohody
- Zpravidla probíhá pravidelně zhruba 1 x za 3 měsíce v kontaktní místnosti za přítomnosti pracovníka a klienta.

3 . 4 Kazuistiky

Jana 17 let

Docházela do klubu: od října 2009

Rodinná anamnéza:

Klientka pochází z neúplné rodiny, má mladší sestru, otce si nepamatuje. Od narození se často stěhovali. Momentálně bydlí s matkou a sestrou v malém bytě. Sdílí pokoj se sestrou. Často u nich bývají na návštěvě matčini známí. Matka doma kouří. Do nízkoprahového zařízení chodí se sestrou, která dochází do klubu pro mladší děti.

Matka: Matka je potencionální alkoholička. Doma pije téměř každý den, převážně víno. Po delší dobu nemůže najít zaměstnání. Dříve pracovala jako barmanka. Janu porodila, když jí bylo 19 let. O děti se moc nestará, často na ně křičí, když je pod vlivem alkoholu. Jana má matku však ráda, nepřijde jí, že by měla na situaci něco měnit. Matka je v kontaktu se sociální pracovnící z Úřadu z městské části v Praze. Měla by začít docházet na rekvalifikační kurz kvůli zaměstnání.

Otec: Jana svého biologického otce nikdy neviděla. Alimenty neplatí. Vídá se s nevlastním otcem, který je otcem její sestry – občas k nim dochází. Na Janu je milý, necelé dva roky po sestřině narození s nimi bydlel.

Sestra: Její 10 let. Jana se musí o sestru často starat, pomáhat jí s úkoly, přípravou do školy. Sestra je na ní hodně fixovaná a Jana nemá moc prostoru pro sebe. Občas se vídá se svým biologickým otcem. Je vzpurná, často se vzteká a žaluje na Janu. Matka jí dá v hádkách většinou za pravdu, protože je mladší. Vztah mezi Janou a její sestrou není dobrý, ale zároveň jsou na sebe fixované.

Osobní anamnéza:

V dětství nebyla moc nemocná. Žádné zdravotní omezení nemá. Často cítila po hádce s matkou velkou úzkost, kterou prožívá stále silněji, obzvlášť čím je starší a má více povinností. Seběpoškodila se dvakrát na ruce, bylo to po hádce s mámou a jednou když byla doma sama a pouštěla si smutné písničky. Kouří, asi 10 cigaret denně. Několikrát zkoušela marihuanu, alkohol pije občas o víkendech.

Mateřská škola: Do MŠ chodila – často se ale stěhovali, nebo byla doma.

Základní škola: Vystřídala 2 základní školy (přestup v 4. třídě) z důvodu změny bydliště. Na druhé škole moc nezapadla do kolektivu. Znamky měla špatné, ale nikdy nepropadla. Výchovné problémy neměla. Dostala se na střední odborné učiliště.

Odborné učiliště: Jana je v 2. ročníku SOU obor kadeřnice. Občas jde za školu s kamarády. Omluvenku si vyrobí sama (nejčastěji zajde s vymyšlenou nemocí k lékaři). Ve škole je spokojená hlavně kvůli několika kamarádům, kteří jí rozumí a s kterými tráví volný čas. Znamky má průměrné, spíše 4, ale o doučování nemá zájem. Praxe ve škole jí baví víc než učení.

Mimoškolní činnost: Do žádných kroužků nechodí, na základní škole chodila tancovat, poslední dobou jde občas na brigádu do Mcdonalda.

Kamarádi: Spolužáci ze školy Honza a Irena, jak sama říká, *má je ráda*, Irena vyznává stejný styl **EMO** jako ona. Jednou se pro symbol přátelství řízly do ruky na předloktí.

Zájmy: Styl EMO, hudba, kamarádi

Charakter, vlastnosti: Jana poprvé přišla do klubu s kamarádkou. Na klubu si se mnou začala hlouběji povídat až po několika návštěvách, působila uzavřeněji. Postupně se začala otevírat a mluvit o své rodině. Chovala se přátelsky, ale k cizím klientům na klubu se chovala odtažitě, také působila velice bystře a na svůj věk vyspěle. Většinou si povídala s pracovníky nebo s kamarádkou.

Emo styl a Janina situace:

U Jany se na první pohled nedala přehlédnout výrazná inklinace v oblékání EMO stylu. Po rozhovoru mi i sama vyprávěla, jak je tento styl „super“ a jak s kamarádkou chodily dříve na EMO srazy. Teď už v Praze moc nebývají a to jí mrzí. Dostala se k tomuto stylu přes starší sestru spolužáka Honzy a začala se o něj více zajímat hlavně kvůli hudbě. Kamarádů podobného stylu podle jejích slov měla více. Ale většina z nich u stylu nezůstala. Na EMO jí baví nejvíce hudba, oblékání a ponurá nálada, kterou ona sama cítí většinou doma. Se sebepoškozováním se u této subkultury setkala, ale sama popírá, že by její sebepoškození na předloktí, mělo nějakou spojitost se stylem, pořezala se dvakrát a to vždy po hádce s matkou u sebe v pokoji. Pak se cítila lépe, ale zároveň provinile. Nikomu o tom doma neřekla, jen kamarádce Ireně. Poslední dobu řeší hádky s matkou odchodem ven.

Individuální plánování s Janou:

S Janou jsme se zaměřily na její situaci doma, vztah s matkou a sestrou. Snažily jsme se společně vyřešit, jak předcházet hádkám s matkou a jak případně zvládat situace, kdy již hádka nastala. Janě jsem zprostředkovala kontakty pro matku na odbornou péči a na Job klub v Praze. Také jsme se dohodly, že Jana navštíví školní psycholožku.

Zhodnocení cíle:

Jana vše domluvené dodržela. Po psychické stránce se cítí líp, vztah s matkou se vylepšil, matka dochází na rekvalifikační kurz a hledá si práci. Jana si našla brigádu u Macdonalda, kam dochází po škole. Práci v jiném prostředí se odpoutává i od sestry o kterou se musela každý den starat a jejich vztah se zlepšil, hádky jsou méně časté.

Petr 18 let

Docházel do klubu: od března 2010

Rodinná anamnéza:

Petr pochází z úplné rodiny, rodiče oba pracují, má staršího bratra, kterému je 20 let a přes týden bydlí na vysokoškolské koleji v Brně. Bydlí s rodiči v rodinném domě, má zde svůj pokoj. Do klubu dochází s kamarády.

Matka: Matka pracuje s otcem v rodinné firmě. Většinu času tráví v práci. Často jezdí služebně pryč i o víkendech. O Petra se zajímá, podle jeho slov mají dobrý vztah. Matka kouří, alkohol pije jen příležitostně. Zdravotní problémy nemá.

Otec: Otec je většinu času v práci, jezdí domů v pozdních odpoledních hodinách a moc s Petrem nekomunikuje. Je nekuřák, alkohol pije jen příležitostně. Zdravotní problémy nemá.

Bratr: Je mu 20 let, studuje vysokou školu v Brně. Na střední škole s ním byly podle Petrových slov problémy. Kouřil marihuanu a často chodil za školu. Matka si s ním moc nevěděla rady, často doma bylo dusno a hádky. Postupem času matka rezignovala a hádky utichly. Otec se do výchovy moc nezapojoval. Petr k bratrovi vzhlíží. Momentálně jezdí domů jen sporadicky na víkendy. S Petrem má dobrý vztah.

Osobní anamnéza:

V dětství trpěl astmatem, často jezdil na ozdravné pobyty. Nyní je jeho stav dobrý, nemá žádná omezení. Kouří, i když by kvůli astmatu neměl cca 8 cigaret denně. Alkohol pije hlavně o víkendech, marihuanu kouří občas s kamarády, zkoušel extázi a speed.

Mateřská škola: Chodil v místě bydliště, ale kvůli astmatu býval často doma.

Základní škola: Základní školu dokončil bez problémů, nejhorší známky měl trojky.

Střední ekonomická škola: Je v třetím ročníku, známky má celkem dobré, často chodí za školu s kamarádem ze školy. Hrozí mu neklasifikace z jednoho předmětu. Máma se o jeho chození za školu dozvěděla od třídní učitelky, od té doby za školu nešel.

Mimoškolní činnosti a zájmy: Do žádného kroužku nechodí, hodně ho baví elektronická hudba, rodiče mu k Vánocům koupili Cdplayery a zkouší s kamarády mixovat hudbu. Baví ho hudební styl tekno. Na klubu hraje nejčastěji stolní fotbal.

Kamarádi: Na klub chodí s nejlepším kamarádem Pavlem, spolu s ním a partou jezdí často o víkendu na teknoparty.

Charakter, vlastnosti: veselý, hovorný, občas dost impulsivní, je vidět, že je momentálně v období puberty, je inteligentní, ale zároveň dává přednost zábavě před povinnostmi.

Tekno styl a Petrova situace:

Petr na první pohled působí extravagantně, v uších má takzvané roztahováky (naušnice, která roztahuje ušní lalůček). Vlasy má nakrátko, vzadu má z vlasů několik dredů. Jezdí s kamarády často na teknivaly. Rodiče o tom ví, matce zpočátku vadilo, že se Petr vrací až v ranních hodinách a dost „zničený“. Raději říká, že spí u kamaráda nebo jede na celý víkend pryč, v době letních teknivalů. Na otázku, zda se setkal na teknivalech s drogami odpověděl, že ano, ale je to prý každého věc. Nikdo ho nikdy nenutil. S kamarády zkoušel extázi a speed. Pak tančil několik hodin, moc nespál, ale druhý den byl dost unavený a nebylo mu moc dobře od žaludku. Ale připadalo mu „super“ tancovat na plno a připadat si jako v jiné dimenzi. Marihuanu kouří na teknivalech, ale i Praze, když jdou s kamarády ven. Přístup k marihuaně je prý jednoduchý, kouří jí hodně lidí v jeho okolí. Na otázku zda se cítí na marihuaně závislý, odpověděl, že ne. I když kouří často. Starší bratr Petra prý také kouřil často, ale závislý nebyl. S matkou se několikrát pohádal, protože ho nařkla, že kouří marihuanu. Zapřel, i když matka k obvinění měla zjevné důkazy – dlouhé cigaretové papírky, filtry a sáček se zbytkem marihuany, které měl v kalhotách. Řekl, že věci nejsou jeho, ale kamaráda. Matka se s tvrzením smířila. Petr přiznal, že občas kouří s kamarády u něho doma na zahradě, rodiče často nebývají doma. Na otázku, kde bere peníze na party a na

drogy, řekl, že rodiče mu dávají vysoké kapesné a že nechodí na obědy a peníze si místo toho schovává.

Individuální plánování s Petrem:

U Petra bylo zjevné, že jde v podobných šlépějích jako jeho starší bratr a když jeho chování v rodině prošlo, nevidí na tom nic nenormálního a zároveň k bratrovi trochu vzhlíží. V jejich rodině nechybělo materiální zázemí, ale na úkor dostatečné pozornosti směrem k dětem. Petrovi hrozí sklouznutí z experimentování s drogami na pravidelného konzumenta.

V nízkoprahovém zařízení je práce s klientem dobrovolná a nepracuje ve většině případů s rodiči, zaměřila jsem se tedy u Petra na práci s rizikem závislosti na marihuaně a jiných drogách a jiná zlepšení komunikace s rodiči, hlavně s otcem, s kterým téměř nekomunikuje. Mluvili jsme o tenké hranici mezi experimentátorem na drogách a závislostí, ale hlavně, co vše i jen experiment s drogou může způsobit.

Dále jsme se snažili rozvíjet jeho koníček Djingu – nabídli jsme mu, že může zahrát na akci pořádané klubem. Přes jeho koníček je dobré mu ukazovat, jak je lepší mít „čistou hlavu“ při hraní hudby a že místo odpoledního vykuřování marihuany s kamarády má prostor doma na hraní, než se vrátí rodiče. Dále jsme se začali doučovat v angličtině, z které mu hrozila neklasifikace, s tím, že učitelka byla ochotná ho nad rámec několikrát přezkoušet.

Zhodnocení cíle:

Petr dohnal ve škole známku z angličtiny. Hodně času věnuje Djingu s kamarády. Bohužel marihuanu kouří nadále, podle jeho slov občas. Rodiče stále hodně pracují. Petr tráví hodně víkendů na párty, zúčastnil se velké zimní párty Winter Conspiraci. S kamarády uspořádali menší akci, kde hráli pro známé. Vztah s rodiči je téměř stejný. Otec se však o Petra začal více zajímat, chválí ho, že je šikovný v mixování hudby. To dává Petrovi ještě větší sílu se stále zlepšovat ve svém koníčku.

Z těchto dvou kazuistik vyplývá, že i když klienti spojitost s patologií v daných subkulturách popírají, zároveň nám poukazují, že u EMO stylu se objevila patologie sebepoškozování a u stylu tekna klient měl zkušenost s drogami a byl kuřákem marihuany. Jana inklinovala k tomuto stylu zřejmě i z potřeb utápění se v chmurných náladách, jenž odpovídaly

jejím pocitům, které měla po hádkách s matkou. Petr se dostal k toleranci vůči drogám přes svého bratra a kamarády. Tekno hudba a styl ho baví hlavně kvůli touze mixovat vlastní hudbu.

Zároveň nám poukazují, že patologické chování, ať už sebepoškozování či experimenty s drogami mohou být přidružené s dalšími patologickými projevy, jako je chození za školu. U těchto dvou případů má velký podíl na patologii klientů nefunkční rodina.

4. Závěr

Sociální patologie mladistvých se za poslední dobu značně zvýšila. Částečně je to znak dnešního světa, plného médií, která vyvíjejí tlaky na dnešní mládež, jak být „cool“.

„Nemáš značkové oblečení? Jako bys nebyl. Nelíbí se ti vraždění a násilí v televizních programech? Jsi jeden z mála“.

V posledních letech jsem navštěvovala v rámci praxe zařízení týkající se právě této problematiky. První bylo zařízení Prev-Centrum na Praze 6. Seznámila jsem se zde například s formou primární selektivní prevence s třídami základních škol, či s rodinnou terapií, která pracovala s problémovou mládeží v rámci rodiny jako celého systému. Dalším zařízením, ve kterém jsem v rámci pracovala, byl Výchovný ústav a středisko výchovné péče Klíčov – detašované pracoviště Malvazinky – denní stacionář. Zde jsem se seznámila s prací s problémovými klienty více do hloubky a pravidelně jsem jezdila s klienty výchovného ústavu na tábor jako dobrovolník. Po skončení vyšší odborné školy jsem se začala věnovat práci s mládeží již jako plnohodnotný pracovník a to výše zmiňovaném nízkoprahovém zařízení Jahoda o.s. a nyní pracuji v nízkoprahovém zařízení Neposeda o.s.. Za tu dobu jsem se setkala s různými styly mládeže, ale nejzajímavější pro mne byly právě EMO a Tekno subkultury. Zřejmě i proto, že jsem mohla s klienty tohoto zaměření pracovat delší dobu v rámci individuálního plánování s klientem. V rámci proniknutí do subkultur jsem navštěvovala různé hudební akce, kde se tito jedinci vyskytují. Tam jsem potkala spoustu mladých lidí, kteří neměli žádné patologické projevy. Jen je bavil určitý styl, móda, hudba a zároveň se chtěli vymezit široké veřejnosti. Často jsou tito mladí lidé velice kreativní a přispívají svou tvorbou dané subkultuře. Proto je na jednu stranu škoda, že se často objeví v médiích zmínka o nové subkultuře pouze v negativním smyslu, jak tomu bylo a je právě u subkultur EMO a Tekno. U EMO skupiny měla široká veřejnost strach a to hlavně rodiče dětí, že pokud bude jejich syn/dcera vyznávat tento styl, bude se s velikou pravděpodobností sebepoškozovat. A v případě teknovalů, že účastníci jsou lidé holdující drogám, ničí přírodu a poslouchají děsivou hudbu.

Mým přáním je věnovat se práci s mládeží i v budoucnu a ve svém oboru se neustále zdokonalovat.

5. Přílohy

V dnešní době vyznavači EMO stylu často pořádají své srazy. Na jednom setkání byl i týdeník Reflex, který dělal rozhovory se zúčastněnými.

Časopis Reflex 21. 11. 2007

Autor: Pavel Turek

Už začátek ve tři odpoledne, kdy se největší nápor shromažďoval na Václaváku pod ocasem, dával tušit, že na tomhle mejdanu budeme spolu s Ondřejem Formánkem přinejlepším za vychovatele nebo otravný strejčky.

Potvrdilo se to hned ve chvíli, kdy Nika a Sally – dvojice holek, jedna s puntíkovou čelenkou, druhá v oplackovaném kabátku, kde se dal mimo jiné najít Marilyn Manson – zareagovaly na diktafon stylem: „Tak jestli to budou trapný otázky, na který se nás před časem ptaly ženský z Mladý fronty ...“

„A na co se vás ptaly?“ Byla to z naší strany zjevná snaha probudit sympatie.

„Co pro nás znamená EMO.“ „A co jste jim odpověděly?“ Ne že bych lpěl na očním kontaktu, ale komunikovat s dívčím temenem považuji za poněkud problematické. „Životní styl.“ „Proč jste se ho chytly?“ „Chtěly jsme být jiný než ostatní.“

GERARD ARTHUR WAY

„Nejsem EMO, jsem Gerard,“ prohlásila rezolutně holka s nazrzlými vlasy v culíku a silně podmalovanýma očima. Intenzitu černě zvýrazňoval fakt, že je měla překryté brýlemi. V tu dobu už jsme s Ondřejem přivykli rytmu srazu, přestali jsme obcházet účastníky, kteří posedali jako v letním kině na stráň s výhledem na centrum města. Jelikož se z nás – fotříků – stala atrakce, začali někteří přicházet za námi s tím, že chtějí něco říct. V souběhu se z batohů vyloupily i láhve alkoholu, zaujalo mě, že i v tomhle ranku si kids potrpí na image a

dodržují emo barvy, takže se tu otáčela jak zelená, tak vodka s jahodovou příchutí, krásný odstín.

„EMO jsem byl před dvěma lety, když to nikdo neznal. Ted' jsem Gerard,“ trvala žába na svém. Nepřekvapovalo mě to, stačil jsem poznat, že EMO je žánr, jehož jméno se nevyslovuje. „A hraješ na basu, že máš na krku basový trsátko?“ blýskl se poirotovskou dedukcí Ondřej.

„To je od Franka – z Chemiků –, ale od pravýho,“ upřesnila, protože v tu chvíli už stála po jejím boku blond holka z Rokycan v růžové mikině, která nám byla v průběhu akce představena jako Frank.

„A ještě jsi satanistka, metalistka a řežeš se,“ pokračoval Ondřej v luštění všech věcí, které se jí houpaly na krku – obrácený kříž, žiletka. Gerard si okázale vyhrnula rukávy a celá délka jejích předloktí byla pokryta útlými podélnými jizvičkami v pravidelných čtyřmilimetrových vzdálenostech. Vypadalo to, jako kdyby si hrabě Monte Christo čárkoval počet dní strávených v žaláři. Do pusy mi vjely sliny a po zádech přejel mráz.

„Sundej to, ty kreténe!“ okřikla ji Frank.

„Se mě ptali, jestli se řežu. Řešila jsem tím svoje problémy, nejdřív chlastem – pak takhle. Začalo to nevinně, něco jsem stříhala nůžkami, řízla jsem se ... Ale pak mi opravdickej Gerard na pražském koncertě řekl, že jsem mladá hezká holka a že mě to zničí, tak jsem přestala. Během koncertu totiž měla nějaká holka ostnatej náramek, máchla rukou – Já, Gerard – a já měla najednou propíchanou držku. Po skončení jsem šla do míst, kde stály autobusy Chemiků, s tím, že asi budu zvracet. Našla mě tam jejich stylistka a ptala se, jestli jsem O. K. Říkám, že ne, tak mě vzala dovnitř na ošetření, a pak přišli oni – Gerard a Frank a bavili se se mnou.“

Článek z časopisu Reflex 21.02.2007

Autor: Lenka Krbcová

Žiletka, má láska

Řez, střep, břitva, ostří, jizva. Slova opakující se na webových stránkách, kde mladé dívky mluví o sebepoškozování. Jen syknou vzduchem a zanechají KRVAVÝ ŠRÁM. Přestože krev je teplá a rána horce pálí, pocit máte mrazivý. A zůstane ve vás, i když se s nimi potkáte.

reklama

Do toho soukromého tajemství jsem nejdřív nahlédla z dálky.

Cosí neurčitěho jsem kdysi o sebepoškozování zaslechla a zařadila si ho někam k problematické mládeži. Ale Erika?! Ta hezká holka, co se vesele zubí z fotky ze školního výletu? Co se o ni přetahují kluci ze třídy? Čtrnáctiletá studentka pražského gymnázia. Učení moc nedá, vlasy má jednou na červeno, jindy na černo. Občas se hádá s mámou. Prostě normální.

Jenže ... prý už se řeže nějaký čas. Nejdřív náhodné rudé čáry, pak jméno svého idolu – zpěváka skupiny Tokio Hotel. Po čase se ve škole svěřila několika spolužákům.

Reakce? Od naprostého odmítnutí: „Ty seš teda fakt pěkněj úchyl!“ přes nepochopení: „Stejně akorát frajeří, aby byla zajímavá před klukama!“ po snahu pomoci. Abych se o Eričině krvavé vášni dozvěděla víc, našla jsem na Internetu její blog. Záplava rudé! Z černé obrazovky se lije krev a žiletky září stříbrným leskem. S úžasem čtu zpovědi doprovázené fotografiemi, na nichž defilují skalpely, žiletky, řezné rány. Hate, the end, alone – slova vyrytá do kůže. A krev, krev, krev.

Není těžké najít další podobné blogy. „Brouzdám po takovejch hle stránkách, na kterých se píše o sebepoškozování, sebevraždách a krvi,“ píše se na jednom z nich. „Nic jinýho mě vlastně už skoro nezajímá. ... Mám tyhle fotky moc ráda.“

Je jim dvanáct, třináct, čtrnáct let. Lolitky. Dětské i dospělé. Cítí se na síti bezpečně anonymní? Nebo tímhle způsobem křičí: „Dělejte něco!“

MAMI, TATI

O Eričině problému jsem se šla poradit s odborníkem. Dětský psycholog radí jednat. Promluvit si alespoň s Erikou, když ne přímo s rodiči a snažit se ji přimět k vyhledání pomoci. Ovšem při svých toukách webovými stránkami jsem narazila i na nepříliš úspěšné pokusy dívek o získání rady psychologa. Jedna z nich popisuje svoji zkušenost: „Měla jsem z něj docela strach. Bála Foto: internet

jsem se hlavně toho, že ze mě udělá Foto: internetdebila. No to se mu celkem povedlo ...

Odešla jsem od něj s pocitem, že nevím, kdo jsem, a ani nevím, proč cokoliv dělám ... V dalších dnech jsem se ale dostala zase do stejnejch kolejí. “

Proč se ty holky nesvěří rodičům?

A proč si oni ničeho nevšimnou? Ani internetové generaci se samozřejmě nevyhýbají problémy dospívání, ale častěji se svěřují blogu než rodičům. Ti Eričini by nejspíš nevěřili, že autorkou textu popisujícího začátky sebepoškozování je jejich dcera: „Zkusila jsem to poprvé, jenom malinko, venuskou do nohy. Četla jsem o tom, viděla věci na netu, zajímalo mě to a přitahovalo. A ejhle, bylo to ... hm ... fajn, ta trocha krve, líbilo se mi to, ani nevím proč. “

Můžete si být opravdu jisti, že zrovna vaše dítě neskrývá pod dlouhými rukávy stopy po jizvách? Že jeho největším pokladem není žiletka? „Super Platinum, made in UK – moje dokonalá, krásná a ostrá krvavá milenka. Dělá mi velký problém na Ni nemyslet. Je pro mě symbolem lásky a dokonalosti, obětování,“ vyznává se z „velké lásky“ Erika na svém blogu.

DVA ŽIVOTY, DVA SVĚTY

Z Internetu jsem získala dojem, že sebepoškozování se týká především dívek, mezi diskutujícími se vyskytoval jediný mladý muž. Požádala jsem o vysvětlení psycholožku Janu Kocourkovou z dětské psychiatrické kliniky Fakultní nemocnice v Motole. Potvrdila moji domněnku, pokud jde o převahu dívek, a poslala odborné materiály. V nich uvádí, že mezi sebepoškozujícími převažují ženy nad muži v poměru tři ku jednomu. Pacienty bývají nejčastěji starší adolescenti. Krvavá závislost se obvykle jak rudá nit vine jejich životem od velmi nízkého věku.

Na otázku proč se jednoznačná odpověď hledá těžko. Podle odborníků může být sebepoškozování jedním z příznaků hraniční poruchy osobnosti. Postižení lidé se v sobě nevyznají, mají pocity prázdnoty, deprese, okolí vnímají jako nepřátelské. Často zmiňovaným motivem je úleva v napětí a stavech úzkosti, může jím být i navození pocitu vzrušení. V souvislosti se sebepoškozováním se mluví i o určitém druhu závislosti. Dívky uvádějí nejružnější důvody: „Nevím proč, ale prostě mě to zápěstí přitahuje. A musím říct, že mně taky nejde o pohled na krev, spíš o tu bolest. Já se řežu dost tupým nožem, kolikrát mě napadlo, že bych si ho mohla nabrousit, ale zase si říkám, že by to potom nemělo takovej účinek. ... já bych to chtěla někomu říct, ale nemám komu. A to je právě ten důvod, proč to dělám ...“

Hledala jsem dívku ochotnou o sebepoškozování promluvit. Jenže Internet je říše anonymních bytostí ukrývajících se pod tajemnými jmény. Claudia, Broken, Le chat mort, Emogirl, Lilith ... Po delším hledání jsem objevila dva přímé kontakty.

TAK MĚ, KURVA, NESUĐTE!

Obě se ozvaly za dva dny, o víkendu, jen půl hodiny po sobě. První Tereza, druhá Šárka. Šárka žije u Hradce Králové, brzy jí bude osmnáct. Sama se považuje za fl egmatickou, celkem bystrou holku, ve škole problémy nemívá. Její trápení začalo asi před rokem. Často se hádala, především s rodiči. Zažívala pocit nudy, osamělosti a ztrácela zájem o lidi kolem sebe. Vydržela se klidně celé odpoledne dívat do stropu. Pak zjistila, že jí v rozrušení pomůže, když ucítí bolest. Po jedné velké hádce, už ani neví s kým, se o něco škrábla. Začala jí téct krev a cítila uvolnění. Bylo jí fajn.

Tereza, čtrnáctiletá studentka osmiletého gymnázia v Praze, souhlasila se schůzkou. Spíš se mi chce říkat Terezka. Drobouňká, štíhlá, celá v černém, téměř dětský obličej orámovaný tmavými vlasy. Nervózně splétá prsty s černě nalakovanými nehty, ale mluví ochotně a otevřeně. Začala se řezat asi před dvěma lety, ale nejdřív jenom tehdy, když se s někým pohádala nebo když se cítila vážně zle. V začátcích se řezala, nebo spíš škrábala skleněnými střepy, ale to jí postupem času přestalo stačit a začala používat žiletku. V nejtěžší době jich prý mívala pro jistotu několik, ať už schovaných doma, nebo přímo u sebe. Věcně vysvětluje, že se řezala v pokoji, který má sama pro sebe, nebo v koupelně. Rodiče ani starší bratr nic netušili.

Nakonec jsem se zeptala i na sebevraždu. Chtěla to? Ano, opravdu chtěla umřít. Řezala se hluboko, nejhlouběji, co to šlo. Udělalo se jí hrozně špatně. Pak se probrala, hlavně se

snažila znovu neomdlít. Odborníci tvrdí, že sebepoškozující lidé si obvykle neusilují o život. Ale v dívčích zpovědích jsou úvahy o sebevraždě časté. Docentka Kocourková vysvětluje, že vztah Foto: internet

*sebepoškozování a sebevražedného chování není zcela Foto: internet
jasný, u sebepoškozujících se pacientů je však jeho výskyt častější.*

JEN JSEM SE O NĚCO ŘÍZLA

Probrali jsme s Terezou i praktickou potíž sebepoškozování – problémy s utajením. Vzrůstají s teplým počasím, i hodně nevšímavému okolí se zdá dívka věčně nabalená v dlouhém triku a kalhotách zvláštní. A tak nosí náramky, potítka, make-upem důmyslně maskuje stopy. Nevědoucí okolí případně uvěří, že se jen omylem o něco řízla. Jedna z dívek na webu k tomu píše: „Bojím se léta, až se nebudu moct schovávat do dlouhého oblečení a podobně. ... Důležité je si jizvy často a dobře mazat mastným krémem, aby se lépe vstřebávaly a nebyly moc vidět po zahojení.“ Podobné rady připomínají rubriky z dívčího magazínu typu „Správná péče o pleť“. Spřízněné duše na Internetu si radí velmi prakticky: „Protože začíná léto, tak je lepší jizvy před sluníčkem schovávat ... byla jsem asi půl hodky na slunci a najednou kouknu na ruku – jizva byla úplně bílá. Taky je dobré neřezat se na místě, kde už jizva je. Když se kříží, tak to je dobrý, ale já jsem se fíkla úplně na stejný místo, takže jsem si ji ještě prohloubila a už ji mám skoro tři měsíce a nechce zmizet.“

POMILIÓNTÉ DNES NAPOSLEDY

„Až po pěti měsících mi to začalo docházet – jsem závislačka!“ píše na svém blogu Erika. „Nedokážu se ovládat! Potřebuju se řezat! Nechci přestávat nebo ne kvůli sobě! A možná to se mnou není tak O. K, jak jsem si myslela.“

Také Šárka brzy poznala, že začalo peklo. Jedině bolest jí pomáhala zlepšit náladu. Její potřeba se rychle stupňovala. Koupila si žiletky, a kdykoli jí bylo smutno nebo se s někým pohádala, řízla se. Po čase už jen seděla a řezala se. A nezůstalo jen u toho. Když se cítila úplně na dně, měla touhu zničit se. Chodila málo oblékaná, trápila se hladem. Jakýmkoli způsobem si působila bolest, která byla nejprve vysvobozením od psychické bolesti, potom závislostí a nakonec se stala noční můrou.

Stejně jako jiné závislosti není ani sebepoškozování moderním jevem. První zmínku o úmyslném sebezničujícím chování najdeme už v bibli. Bez ohledu na rasu či náboženské vyznání provázejí lidstvo dějinami různé formy sebepoškozování, z minulosti jsou ale známy případy spíše rituálního a náboženského charakteru. Teprve v devatenáctém století se toto chování objevilo v psychologické literatuře. Zlom nastal v minulém století, kdy se sebepoškozování na jedné straně začala věnovat větší pozornost ze strany psychologů a psychiatrů, ale na straně druhé se v určité formě, zejména díky módě tetování a piercingu, stává trendem.

Kudy ven? Chce-li se člověk zbavit závislosti na sebepoškozování, měl by se naučit neutíkat před vlastními problémy a přijmout svoji nedokonalost. Odborníci radí vyzkoušet jakoukoli formu pomoci. Svěřit se rodičům, kamarádce, vyhledat odbornou pomoc. Ovšem ani to nemusí být záruka úspěchu. Tereza mi vyličila, jak poslala dotaz psycholožce do internetové poradny. Ta jí jednou větou doporučila, aby se obrátila na psychologa. Není nad „odbornou“ radu! Druhý pokus s internetovou linkou bezpečí byl úspěšnější. Podrobně probrali její situaci. Rodičům se Tereza nesvěřila, myslí si, že by to nepochopili, protože o sebepoškozování nic netuší. Proto je ráda stejně jako Šárka, že se o tomhle problému bude psát. Obě chtějí, aby lidé věděli, o co jde, aby pochopili, jak je sebepoškozování nebezpečné.

Právě ta nevšimavost je nejpřekvapivější. Erika si nakonec začala přát, aby se její rodiče všechno dozvěděli. Bála se sama mluvit, doufala, že si jizev všimnou. Jenže si nevšimli.

VZPOMÍNKY NEZMIZÍ

Nenápadně si Terezu prohlížím. Hlubší jizvy se sice ještě neztratily, ale ty malé jsou již těžko patrné.

Přestože stále nosí dlouhé rukávy, věří, že se sebepoškozováním už nemá a nebude mít problémy.

Uznává, že je příliš brzy tvrdit, že svoji závislost překonala. Dostávala se z ní v podstatě sama.

Mezitím mezi mou a Šárčinou mailovou schránkou poletují zprávy jak poštovní holubi. Šárka po několika neúspěšných pokusech našla oporu u svých kamarádek.

Jedna z nich zahlédla rány, sice na ni křičela, ale pomohla jí. Když mi psala naposledy, tvrdila, že se jí vrátila chuť do života a tohle všechno už je minulost. Prý to byla hrozná doba. Jako by žila a nežila. Nejhorší období jejího života.

Eričin blog dál sleduji, píše na něj pravidelně. Je to jako na houpačce – jeden večer naděje, druhý den stačí malicherná hádka a její myšlenky (a v horším případě i ruce) se vracejí k žiletky. Ted' tvrdí, že jí pomohl nový vztah. Chtěla by dát žiletku vale, i když sama pochybuje, jestli dokáže skončit definitivně: „... a ted' jsem od Ní odtržena. Vím, že je to tak dobře, ale stýská se mi po Ní. ... Miluju tě, rudá krásko! Stýská se mi, a přesto doufám, že už se to nikdy nestane ...“

Zní to jako sbohem, nebo na shledanou?

STATISTIKY

Někteří odborníci udávají, že 750 ze 100 000 (tj. 0,75 %) lidí se sebepoškozuje, jiní odhadují toto číslo až ke 4 % populace. Sebepoškození postihuje 2–3 milióny Američanů, tj. cca 0,7–1 %. Podle výzkumu se téměř každý pátý student (cca 17 %) dvou elitních amerických univerzit někdy úmyslně zranil, z toho více než dvě třetiny opakovaně. K podobným závěrům dospěly i studie mezi americkými adolescenty. V Austrálii a Británii byla čísla u středoškoláků o něco nižší. Lékařskou pomoc ročně vyhledá 170 tisíc převážně mladých Britů, kteří si sami způsobí zranění. Nejčastěji se předávají léky, pořežou či spálí část těla. Podle statistik se 13 % z patnácti šestnáctiletých Britů mrzačí. V ČR nebyla širší studie zaměřená na sebepoškození dosud provedena, čísla u nás lze proto těžko odhadovat. Například mezi všemi pacienty v psychiatrických odděleních nemocnic se jich pořežává kolem čtyř procent.²²

²² Dostupné na: <http://www.reflex.cz/clanek/stary-reflex-tema-reflexu/25228/ziletka-ma-lasko.html>

Mladá žena zemřela po předávkování extází

pondělí 31. ledna 2005, 13:37 - PRAHA

Autor: Petr Knötig, Novinky, Právo

Mladá žena zemřela po převozu do nemocnice. Podle předběžného odhadu pravděpodobně nepočkala, až začne první tableta extáze účinkovat a vzala si další. Na parketu ani po skončení akce nepociťovala žádné vážné problémy, ty se však objevily až po mnoha hodinách, kdy ztratila vědomí.

Privolaný lékař pak konstatoval otok mozku a odvezl ženu do Fakultní nemocnice U svaté Anny. Boj o život byl ale marný. "Mohu potvrdit, že k nám do nemocnice přivezli mladou ženu, která však byla ve velmi vážném stavu. Přes všechnu snahu lékařů se jí už nepodařilo zachránit. Máme důvodné podezření na předávkování drogou, ale zatím čekáme na výsledky laboratorních testů, které upřesní typ omamné látky," uvedla Právu mluvčí nemocnice Nad'a Kuklínková.

Policie zatím odmítá o smrti ženy cokoliv říci, protože nejsou k dispozici oficiální laboratorní testy. Případ však leží na stole brněnské kriminálky, která bude pátrat po tom, kdo na technopárty drogy prodával a může nést za smrt ženy odpovědnost.

"Vše se stalo po technopárty a my čekáme na výsledky soudní pitvy. Dokud nebudeme mít pitevní protokol, tak nemůžeme její smrt s technopárty spojovat, protože smrt nastala mnoho hodin po zábavě. Kriminalisté zatím prověřují všechny lidi, se kterými žena přišla do styku," poznamenal Mojmir Popp z brněnské policie.

Dealeři pracují nenápadně

Najít všechny lidi, se kterými žena přišla do styku od sobotního večera do své smrti, která nastala v neděli, nebude snadné. Nejen, že se technopárty účastnilo několik set lidí, ale na podobné typy zábavy přicházejí dealeři extáze či jiných drog, kteří u sebe nemají mnoho zboží a teprve podle zájmu je nosí zákazníkům.

Dealeři drog se pak pohybují mezi tanečníky a nabízejí bílé až krémové tablety podobné celaskonu, aniž by vzbudili podezření. Cena tablet není vysoká, pohybuje se od 150 do 250

korun a to podle druhu a obsahu. Objevují se i podvodníci, kteří nabízejí neškodný celaskon či velmi ředěnou drogu, která účinkuje velmi pozdě a člověk má pak pocit, že si musí dát druhou.

Právě ta druhá pak může být smrtelná, protože mezi tím začne působit první dávka a dojde k předávkování. To pak zapříčiní otok mozku.²³

²³ Dostupné na: <http://www.novinky.cz/krimi/48877-mlada-zena-zemrela-po-predavkovani-extazi.html>

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 1: Sebepoškozování

Obrázek 2: Emo obrázek

(**Zdroj:** <http://evanescencepam.blogspot.cz/2007/09/sebepokozovn-fota.html>,
<http://fantasticfriends.blog.cz/0812>)

Obrázek 3

Obrázek 4

Obrázek 3: nepřiměřený zásah policistů na CzechTeku 2005

Obrázek 4: Soundsystém- Czarotek 2012

(Zdroj: http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?r=domaci&c=A050802_210719_domaci_ad,
vlastní fotografie)

Vnitro musí zaplatit a omluvit se dvěma technařům za zásah na CzechTeku

Praha - Ministerstvo vnitra zaplatí dvěma účastníkům technoparty CzechTek, která se konala v roce 2005 u Mlýnce na Tachovsku, za tehdejší neadekvátní zásah policistů celkem 100 tisíc korun. Pavel Kuchař dostane 60 tisíc korun a Ondřej Holous 40 tisíc korun. Ministerstvo se oběma také musí omluvit. Rozhodl o tom dnes pražský vrchní soud. Změnil tak verdikt Městského soudu v Praze z července 2008, který dvojici přiznal omluvu a dvacetitisícové a desetitisícové odškodné. Dnešní rozhodnutí je pravomocné.

Účastníci technoparty Ondřej Holous a Pavel Kuchař požadovali omluvu a 100 000 korun pro každého z nich. V žalobě tvrdili, že je policisté zasahující na akci napadli a vhodili jim do auta dýmovnice. Podle prvoinstančního soudu se podařilo prokázat použití slzného plynu proti oběma žalujícím a v případě Kuchaře také to, že ho policista udeřil obuškem. U Holouse útok obuškem prokázán nebyl, a proto mu soud přiznal nižší finanční zadostiučinění než jeho kamarádovi.²⁴

²⁴ Dostupné na: http://zpravy.idnes.cz/vnitro-musi-zaplatit-a-omluvit-se-dvema-technarum-za-zasah-na-czechteku-1ns-/krimi.aspx?c=A080709_083953_krimi_cen

Zdroje

Booth Martin, Kočová Jaroslava, *Cannabis - A History*, BB art, 2004, ISBN: 8073413485, 9788073413484

Česká asociace streetwork: *Kontaktní práce 2010*: antologie textů České asociace streetwork, Národní vzdělávací fond ve spolupráci s Českou asociací streetwork, 2010, ISBN: 8086728420, 9788086728421

Ganeri Anita: *Drogy*, Amulet 2001, ISBN: 80-86299-70-8

Goodyer Paula: *Drogy + Teeneger*, Slovanský dům 2001, ISBN: 80-86421-44-9

Hofbauer Břetislav: *Děti, mládež a volný čas*, Portál Praha 2004, ISBN: 8071789275, 9788071789277

Hofmann, A., *LSD - mé nezvedené dítě*, Profes, 1996, ISBN: 8085235463, 9788085235463

John Radek, Presl Jiří, *Drogy: 106 otázek a odpovědí*, Medea Kultur Praha

Kriegelová Marie: *Záměrné sebepoškozování v dětství a adolescenci*, Grada 2008, ISBN: 978-80-247-2333-4

Koukolík František, Drtilová Jana, *Vzpoura deprivantů: O špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci*, Makropulos 1996, ISBN: 8090177689, 9788090177680

Matoušek Oldřich, Matulová Andrea, Kopoldová Bedřiška, Chalupová Jana, Halík Tomáš: *Práce s rizikovou mládeží - projekt LATA a další alternativy věznění mládeže* — Portál 1996, ISBN: 8071780642, 9788071780649

Matoušek Oldřich, Kroftová Andrea: *Mládež a delikvence* - Portál 1998, ISBN: 8071782262, 9788071782261

Milan Břichcín a kolektiv autorů: *Drogy – Mládež – Společnost*: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovi 1997, ISSN: 0862-4461

Ondrejko Peter: *Sociálna patológia*; Veda, 2000; ISBN: 8022406163, 9788022406161

Vágnerová Marie: *Psychopatologie pro pomáhající profese*, Portál 2008, ISBN: 978-80-7367-414-4

Souček Tomáš a kolektiv: *Kmeny*, BiggBoss 2011, ISBN: 9788090397323

Smolík Josef: *Subkultury mládeže, uvedení do problematiky*, Grada 2010, ISBN: 978-80-247-2907-7

Časopisy:

National Geographic: *říjen 2011*, vydavatel SANOMA MEDIA PRAHA s.r.o.

Prevence: *ročník 5, číslo 5 (květen 2008)*, vydavatel - firma SEND

ročník 4, číslo 7 (září 2007), vydavatel firma SEND

Reflex: *21. 11. 2007, 21. 02. 2007*, vydavatel Ringier ČR, A.S.

Internetové zdroje:

<http://cs.wikipedia.org>

<http://www.blisty.cz/art/11181.html>

<http://zpravy.idnes.cz/>

<http://www.novinky.cz/>

www.reflex.cz

www.drogy-info.cz

www.soemo.co.uk/

www.mvcr.cz

Jiné zdroje:

Bakalářská práce, Aneta Houdková, 2008, *Komunikace subkultury freetekno*, Masarykova Univerzita, Fakulta sociálních studií

Metodické materiály Jahoda o.s.

Videa:

Pořad Velký vůz speciál s názvem "*Tekno je mý všekno*". O freeparty, 23, travellerech, DIY a Czechteku. Režie: Karel Koula a Radim Špaček

Pořad Fenomén s názvem „*Emo*“ režie a střih Petr Štulíř, video dostupné na stream.cz